

Uradni list

Evropske unije

C 169

Slovenska izdaja

Informacije in objave

Letnik 63

15. maj 2020

Vsebina

II *Sporočila*

SPOROČILA INSTITUCIJ, ORGANOV, URADOV IN AGENCIJ EVROPSKE UNIJE

Evropska komisija

2020/C 169/01	Sporočilo Komisije Smernice EU za postopno ponovno vzpostavitev turističnih storitev ter zdravstvene protokole v gostinskih in nastanitvenih obratih – COVID-19	1
2020/C 169/02	Sporočilo Komisije Smernice za postopno ponovno vzpostavitev prevoznih storitev in povezljivosti – COVID-19	17
2020/C 169/03	Sporočilo Komisije Na poti k postopnemu in usklajenemu pristopu k ponovni vzpostavitvi prostega gibanja in odpravi kontrol na notranjih mejah – COVID-19	30

SL

II

(Sporočila)

SPOROČILA INSTITUCIJ, ORGANOV, URADOV IN AGENCIJ EVROPSKE UNIJE

EVROPSKA KOMISIJA

SPOROČILO KOMISIJE

Smernice EU za postopno ponovno vzpostavitev turističnih storitev ter zdravstvene protokole v gostinskih in nastanitvenih obratih – COVID-19

(2020/C 169/01)

I. Uvod

1. Evropska komisija je 15. aprila 2020 v sodelovanju s predsednikom Evropskega sveta predstavila skupni evropski časovni načrt ⁽¹⁾ za postopno odpravo zaježitvenih ukrepov zaradi izbruha COVID-19. V načrtu so opredeljena merila in priporočila za države članice glede pogojev za odpravo ukrepov in ponovno vzpostavitev prostega gibanja. Ukrepati bi bilo treba postopno, pri čemer je ključno upoštevati potrebo po omejevanju fizičnih stikov ter ukrepe za preprečevanje in obvladovanje okužb.
2. Razmere na področju javnega zdravja se izboljšujejo in države članice razmišljajo o odpravi omejitvenih ukrepov v zunajbolnišničnem okolju. To bo omogočilo varno sproščanje preventivnih in zaščitnih ukrepov, zlasti splošnih omejitev potovanj.
3. Po pričakovanjih naj bi z morebitno odpravo omejitev za dejavnosti, povezane s potovanji, državljani in državljanke postopoma ponovno začeli potovati doma in znotraj EU.
4. Prehitro odpravljanje omejitev lahko povzroči nenaden ponoven izbruh okužb. Dokler cepivo ni na voljo, je treba potrebe in koristi potovanj in turizma pretehtati glede na tveganja ponovnega pojava primerov okužb, ki bi zahtevalo ponovno omejitev gibanja.
5. Ob sproščanju strogih ukrepov zapore bo treba v največji možni meri ohranjati ukrepe za omejevanje medosebnih fizičnih stikov, da bi se turistične dejavnosti lahko znova začele varno opravljati, saj praviloma privabljajo ljudi z različnih geografskih območij.
6. Varovanje zdravja državljanek in državljanov, tudi turističnih delavcev in turistov, ostaja ključna prioriteta.
7. V teh smernicah je predstavljen objektivni in nediskriminatorni skupni okvir za postopno ponovno vzpostavitev turističnih storitev, namenjen državljanke in državljanom, javnim organom, podjetjem in deležnikom, ki delujejo v turističnem sektorju.
8. Smernice zagotavljajo merila in načela za varno in postopno ponovno vzpostavitev turističnih dejavnosti ter oblikovanje zdravstvenih protokolov v gostinskih in nastanitvenih obratih.

⁽¹⁾ Evropska komisija (ES). Skupni evropski časovni načrt za odpravo ukrepov za zaježitev COVID-19: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2020.126.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2020:126:TOC.

9. Smernice temeljijo na nasvetih Evropskega centra za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC) ⁽²⁾. Opirajo se na skupni evropski časovni načrt za odpravo ukrepov za zaježitev COVID-19 ⁽³⁾ in jih je treba izvajati skupaj z njim. Upoštevati bi jih bilo treba v povezavi s smernicami, ki jih je Komisija izdala v zvezi z omejitvijo nenujnih potovanj ⁽⁴⁾, uresničevanjem prostega gibanja delavcev ⁽⁵⁾, ukrepi za upravljanje meja ⁽⁶⁾, potniki in drugimi osebami na ladjah ⁽⁷⁾ in postopno ponovno vzpostavitev prevoznih storitev ⁽⁸⁾, ter sporočilom „Na poti k postopnemu in usklajenemu pristopu k ponovni vzpostavitvi prostega gibanja in odpravi kontrol na notranjih mejah“ ⁽⁹⁾. Poleg tega je Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu (OSHA) objavila splošne smernice za varnost in zdravje pri delu v zvezi z vrnitvijo na delovna mesta ⁽¹⁰⁾.

II. Načela za varno in postopno ponovno vzpostavitev turističnih dejavnosti

10. Države članice bi morale ob odločanju o morebitni sprostitev strogih ukrepov v zunajbolnišničnem okolju ⁽¹¹⁾ z namenom ponovne vzpostavitve turističnih dejavnosti skrbno preučiti naslednja merila:

10.i *Stopnja incidence COVID-19 je nizka*

Glavni pogoj za sprostitev omejitvenih ukrepov zaradi COVID-19 v zunajbolnišničnem okolju in ponovno vzpostavitev turističnih dejavnosti so epidemiološki dokazi, da se je širjenje bolezni znatno zmanjšalo in stabiliziralo v daljšem obdobju ter da bo s povečanim številom turistov verjetno še naprej stabilno.

10.ii *Vzpostavljene zmogljivosti zdravstvenih sistemov so zadostne*

Vzpostavljene zmogljivosti zdravstvenih sistemov morajo biti zadostne za lokalno prebivalstvo in turiste, tako da v primeru nenadnega povečanja števila primerov storitve primarnega zdravstvenega varstva, bolnišnične oskrbe in intenzivne nege niso preobremenjene. To bi bilo zlasti pomembno na regionalni ravni, in sicer za turistične regije, ki lahko pričakujejo večje število obiskovalcev, kot so letovišča, območja blizu plaž, znamenitosti itd., kjer zdravstvena infrastruktura morda ni v bližini. Oddaljena turistična območja imajo morda omejene zdravstvene storitve in v primeru morebitnega znatnega dodatnega števila obiskovalcev bi bilo zanje morda potrebno izvajanje dodatnih mehanizmov odzivanja, kot so leti za medicinsko evakuacijo itd. Uporabljati bi bilo treba smernice za čezmejno sodelovanje na področju zdravstvenega varstva v povezavi s krizo zaradi COVID-19 ⁽¹²⁾. Poleg tega bi morale države članice svojim državljanom in državljanom oziroma rezidentkam in rezidentom, ki so se okužili med začasnim bivanjem v drugi državi članici, omogočiti repatriacijo.

10.iii *Vzpostavljen je zanesljiv sistem nadzora in spremljanja*

Pred sprostitvijo ukrepov in ponovno vzpostavitev turizma morajo imeti države članice vzpostavljene sisteme za spremljanje sprememb v kazalnikih zmogljivosti zdravstvenih storitev in odzivanje nanje.

Na lokalni ravni so potrebne večje zmogljivosti nadzora in spremljanja, da se prepreči vnos virusa na turistična območja prek potnikov ali njegovo širjenje z lokalnega prebivalstva na turiste, če je to ustrezno v skladu z zakonodajo EU o varstvu podatkov.

⁽²⁾ Izjava o omejitvi odgovornosti: v tem smernicah je predstavljen javnozdravstveni vidik preprečevanja in obvladovanja COVID-19 v turističnem sektorju. Smernice zajemajo preudarke za stranke v obdobju pred bivanjem v določenem kraju nastanitve, med takim bivanjem in po njem, za osebje, pa tudi za obiske restavracij, kavarn ali barov v povezavi s turizmom. Tematski ali zabavišni parki, muzeji ali križarjenja itd. niso zajeti. Predstavljeni pristop se priporoča za turistični sektor ob priznavanju posebnosti turističnih obratov v EU/EGP.

⁽³⁾ UL C 126, 17.4.2020, str. 1.

⁽⁴⁾ COM(2020) 115 final, COM(2020) 148 final in C(2020) 2050 final (UL C 102 I, 30.3.2020, str. 12).

⁽⁵⁾ Sporočilo Komisije – Smernice za uresničevanje prostega gibanja delavcev med izbruhom COVID-19 (2020/C 102 I/03).

⁽⁶⁾ C(2020) 1753 final (UL C 86 I, 16.3.2020, str. 1).

⁽⁷⁾ C(2020) 3100 final (UL C 119 I, 14.4.2020, str. 1).

⁽⁸⁾ C(2020) 3139.

⁽⁹⁾ C(2020) 3250.

⁽¹⁰⁾ COVID-19: Nazaj na delovna mesta – Prilaganje delovnih mest in zaščita delavcev, <https://osha.europa.eu/en/publications/covid-19-back-workplace-adapting-workplaces-and-protecting-workers/view>.

⁽¹¹⁾ Kot je opisano v hitri oceni tveganja Evropskega centra za preprečevanje in obvladovanje bolezni z dne 23. aprila 2020: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/rapid-risk-assessment-coronavirus-disease-2019-covid-19-pandemic-ninth-update>.

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/guidelines_on_eu_emergency_assistance_in_cross-bordercooperationin_healthcare_related_to_the_covid-19_crisis.pdf.

10.iv Vzpostavljene so zmogljivosti testiranja

Ključno merilo skupnega evropskega časovnega načrta za odpravo ukrepov za zajezitev COVID-19 je zagotoviti obsežno testiranje za odkrivanje primerov in spremljanje širjenja virusa v kombinaciji s sledenjem stikov in ukrepi osamitve za upočasnitev prenosa. Pomanjkljive zmogljivosti testiranja so sprva ovirale pristope s presejanjem velikega dela prebivalstva. Za zgodnje odkrivanje primerov sta bistvena hitro testiranje in diagnosticiranje⁽¹³⁾. Pomembno bi bilo zagotoviti, da imajo tudi obiskovalci enak dostop do testiranja.

10.v Vzpostavljeno je sledenje stikov

Sledenje stikov je učinkovit in bistven javnozdravstveni ukrep za obvladovanje COVID-19. Njegov namen je hitro identificiranje in obvladovanje stikov z osebo, okuženo s COVID-19, da se zmanjša nadaljnji prenos. Pri takem sledenju stikov je treba omogočiti izmenjavo relevantnih informacij med državami z mednarodnim turizmom, kar po potrebi zajema tudi pripravljenost za repatriacijo državljanek in državljanov. V zvezi s sledenjem stikov bo tudi pri ponovnem odprtju meja pomembno, da države članice tesno sodelujejo in se medsebojno usklajujejo. Zbiranje in shranjevanje osebnih podatkov morata biti v skladu z zadevno zakonodajo EU, vključno s Splošno uredbo o varstvu podatkov ter Direktivo o zasebnosti in elektronskih komunikacijah.

Ključni elementi sledenja stikov so podrobno opisani v nedavnih smernicah⁽¹⁴⁾ Evropskega centra za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC), v povezavi z varstvom podatkov pa v usmeritvah za aplikacije, ki podpirajo boj proti pandemiji COVID-19⁽¹⁵⁾, in smernicah Evropskega odbora za varstvo podatkov⁽¹⁶⁾. Komisija in države članice bodo objavile protokol o načelih interoperabilnosti, da bi zagotovile, da lahko odobrene prostovoljne aplikacije za sledenje stikov delujejo čezmejno in da so zanesljive, kadar so njihovi uporabniki v Evropi.

10.vi Vzpostavljeni so mehanizmi za usklajevanje in komuniciranje

Bistveno je, da so vzpostavljeni mehanizmi za zagotavljanje usklajevanja in komuniciranja med organi in subjekti, ki delujejo v turističnem sektorju, ter med lokalnimi in nacionalnimi/regionalnimi vladami v državah članicah. Kadar je dovoljen čezmejni turizem, so poleg tega bistvenega pomena čezmejno usklajevanje, izmenjava informacij in komuniciranje prek uveljavljenih kanalov. Države članice bi morale pred razglasitvijo ukrepov, povezanih s ponovno vzpostavitvijo čezmejnega turističnega prometa, pravočasno obvestiti druge države članice in Komisijo ter upoštevati njihova stališča. Poleg mehanizmov, opisanih v spremnem sporočilu o ponovni vzpostavitvi prostega gibanja in odpravi kontrol na notranjih mejah, bi bilo treba za komuniciranje v skladu z zadevnimi pooblastili uporabljati Odbor za zdravstveno varnost in Svetovalni odbor za turizem ter druge obstoječe koordinacijske kanale za promet in potovanja.

Pomembno je tudi obveščanje potnikov in turistov o tveganju, tudi z digitalnimi sredstvi, pri čemer je treba zagotoviti, da so obveščeni o lokalnih razmerah, ukrepih, ki jih je treba upoštevati v primerih suma okužbe s COVID-19, o dostopu do zdravstvenega varstva itd.

11. Sprostitev zajezitvenih ukrepov bi morala biti znanstveno utemeljena z osrednjim poudarkom na javnem zdravju ter bi se morala izvajati v usklajenem okviru, vzpostavljenem v vsaki državi članici. Ta usklajeni okvir je podlaga za ponovno odprtje podjetij in ponovno vzpostavitev storitev, povezanih s turizmom. Glede na prihajajočo poletno počitniško sezono so jasni nasveti glede javnega zdravja za turistična podjetja in destinacije bistvenega pomena.

12. Oceniti bi bilo treba lokalno epidemiološko stanje, da se celovito presodi tveganje ponovne vzpostavitve turističnih dejavnosti ter tako prepreči prenos virusa s turistov na lokalno prebivalstvo in obratno.

⁽¹³⁾ Trenutno ni validiran še noben hitri test za odkrivanje SARS-CoV-2, ki bi se priporočal za uporabo za diagnostične namene.

⁽¹⁴⁾ <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>.

⁽¹⁵⁾ C(2020) 2523 final z dne 16. aprila 2020.

⁽¹⁶⁾ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-042020-use-location-data-and-contact-tracing_sl.

13. Uvesti je treba načrte pripravljenosti z jasnimi merili za ponovno uvedbo omejitvenih ukrepov, če je to potrebno.
14. V priporočilih iz skupnega evropskega časovnega načrta za odpravo ukrepov za zajezitev COVID-19 so zajeta načela, ki so še posebej relevantna za turistični sektor; ta načela bi bilo treba upoštevati, ko se turistične dejavnosti začnejo znova opravljati.
15. Ukrepe bi bilo treba odpravljati postopoma. Splošnejše ukrepe bi morali nadomestiti bolj ciljno usmerjeni ukrepi, da se družbi in turističnim dejavnostim omogoči postopna ponovna vzpostavitev, pod pogojem da se uvedejo sorazmerni in učinkoviti ukrepi za varovanje zdravja turistov in delavcev.
16. Vrnitev na delo bi bilo treba organizirati v skladu s smernicami EU za varno vrnitev na delovno mesto ⁽¹⁷⁾, pri čemer bi bilo treba dati prednost manj ogroženim skupinam in sektorjem, ki lahko olajšajo gospodarsko dejavnost, ter upoštevati predpise o varnosti in zdravju pri delu, potrebne zaradi pandemije.
17. Ukrepi za omejitev turističnih storitev ter zaščitni in preventivni ukrepi na področju zdravja bi morali biti po obsegu in trajanju omejeni na to, kar je nujno potrebno za varovanje javnega zdravja. Vsi ukrepi bi morali biti objektivni in sorazmerni, ustrezno utemeljeni, relevantni in specifični glede na obliko, nediskriminatorni ter bi morali zagotavljati enake konkurenčne pogoje na enotnem trgu.
18. Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni v sodelovanju z državami članicami in Skupnim raziskovalnim središčem razvija in bo stalno posodabljal zemljevid ⁽¹⁸⁾ ravni prenosa COVID-19 na podnacionalni ravni. Države članice so pozvane, naj zagotavljajo podatke, da bo ta zemljevid popoln in posodobljen. To bo koristilo vsem vidikom strategij za umiritev razmer (odpiranje/zapiranje specifičnih gospodarskih sektorjev; ocenjevanje različnih strategij testiranja; ocenjevanje učinkovitosti osebnih zaščitnih ukrepov itd.). Države članice so poleg tega pozvane, naj zagotavljajo posodobljene podatke o razpoložljivih zmogljivostih glede bolnišnic, testiranja, nadzora in sledenja stikov ter objavijo merila za odpravo in uvedbo omejitev. Zemljevid prenosa in spremljevalni ukrepi so pregledno orodje za zagotavljanje informacij na ravni EU, ki naj bi jih uporabljali organi, prevozniki in deležniki v turizmu, pa tudi državljani in državljanke pri sprejemanju odgovornih individualnih odločitev o počitniških načrtih.

III. Smernice EU za zdravstvene protokole v gostinskih in nastanitvenih obratih

19. V tem delu smernic so predlagana načela za usmerjanje držav članic pri oblikovanju in izvajanju ukrepov za preprečevanje in obvladovanje okužb ter protokolov za ponudnike gostinskih in nastanitvenih storitev, kot so hoteli in drugi obrati, da bi zagotovili varnejšo turistično nastanitev ter zdravje gostov in delavcev.
20. Smernice za zdravstvene protokole niso zavezujoče. Njihov namen je zagotoviti skladnost pri razvoju in izvajanju ukrepov za preprečevanje in obvladovanje okužb z usklajenim pristopom v regijah in državah članicah.
21. Države članice se poziva, naj pri oblikovanju ustreznih protokolov v skladu s posebnimi nacionalnimi/regionalnimi/lokalnimi pogoji poleg priporočil in operativnih vidikov v zvezi z obvladovanjem tveganja za COVID-19, ki so jih izdali pristojni zdravstveni organi, in sicer Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) ⁽¹⁹⁾ ter Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC) (Priloga), upoštevajo tudi te smernice.

⁽¹⁷⁾ Koronavirus: smernice EU za varno vrnitev na delovno mesto, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/ip_20_729.

⁽¹⁸⁾ <https://covid-statistics.jrc.ec.europa.eu>.

⁽¹⁹⁾ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/publications/2020/operational-considerations-for-covid-19-management-in-the-accommodation-sector-interim-guidance,-31-march-2020>.

22. Javnozdravstveni ukrepi v turističnem sektorju bodo morali upoštevati splošne ukrepe, ki jih izvajajo pristojni organi, ter smernice za delovna mesta ⁽²⁰⁾. Takšni ukrepi bodo morali upoštevati tudi zakonodajo EU o varstvu podatkov ⁽²¹⁾.
23. Države članice se poziva, naj pri pripravi ukrepov za preprečevanje in obvladovanje okužb ter protokolov tesno sodelujejo z deležniki in zagotovijo, da so ti protokoli prilagojeni in sorazmerni z velikostjo in naravo storitve, ki jo zagotavljajo gostinski in nastanitveni obrati. Države članice bi morale razmisliti o zagotavljanju podpore pri njihovem izvajanju.
24. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti ukrepom za preprečevanje in obvladovanje okužb ter protokolom, povezanim s kratkoročnimi počitnicami in drugimi vrstami nastanitve v okviru sodelovalnega gospodarstva. Te smernice in načela se v celoti uporabljajo za te vrste gostinskih in nastanitvenih storitev, njihove morebitne prilagoditve in alternative pa nikakor ne bi smele ogroziti zdravja obiskovalcev in povečati tveganja prenosa virusa.
25. Ukrepe za varovanje zdravja gostov in delavcev v gostinskih in nastanitvenih obratih bi bilo treba redno ocenjevati in prilagajati, pri čemer bi bilo treba upoštevati vse ustrezno strokovno znanje in ugotovitve, da bi bili še naprej sorazmerni s trenutno ravno potreb javnega zdravja.
26. Ko bodo na voljo nove in učinkovitejše rešitve, bi bilo treba dati prednost njihovi uvedbi, pri čemer bi bilo treba prenehati uporabljati manj učinkovite ali bolj obremenjujoče ukrepe. Upoštevati bi bilo treba načelo stroškovne učinkovitosti. To pomeni, da bi bilo treba v primerih, ko je na voljo več možnosti za doseganje istega učinka v smislu zagotavljanja zdravja gostov in delavcev, prednost dati tistim, ki so najcenejši, zlasti za mala in srednja podjetja (MSP).
27. Za preprečevanje prenosa COVID-19 in zagotavljanje javnega zdravja bi se morala pri razvoju ukrepov za preprečevanje in obvladovanje okužb ter protokolov v gostinskih in nastanitvenih obratih (v nadaljnjem besedilu: obrati) upoštevati naslednja vodilna načela:

(a) *Epidemiološko stanje*

Glavni pogoj za ponovno izvajanje kakršne koli turistične dejavnosti je nizka stopnja incidence COVID-19 in upoštevanje vseh ostalih meril iz oddelka II. Zgoraj navedene smernice EU o načelih za varno in postopno ponovno vzpostavitev turizma so bile skrbno preučene.

(b) *Zdravje in varnost gostov in delavcev sta ključni prioriteti*

Za ponovno izvajanje gostinskih in nastanitvenih storitev je bistveno, da gostje v gostinskem in nastanitvenem obratu ter delavci, ki sodelujejo pri opravljanju storitev, v čim večji meri upoštevajo ukrepe za preprečevanje okužbe in prenosa virusa. Ukrepi bi se morali tako gostom kot tudi delavcem sporočati na jasnem, prepoznavnem in učinkovitem način, ki vključuje tudi digitalna sredstva.

(c) *Lokalne ureditve*

Vzpostaviti bi bilo treba stalno usklajevanje med lokalnimi in/ali nacionalnimi javnozdravstvenimi organi ter ponudniki gostinskih in nastanitvenih storitev za zagotovitev izmenjave in izvajanja najnovejših pravil in predpisov na določenem geografskem območju ter spremljanja njihovega izvajanja.

(d) *Načrt ukrepov v primeru okužbe*

Obrati bi morali imeti načrt pripravljenosti, ki vključuje ukrepe, ki jih je v primeru okužbe v obratu treba sprejeti za obdobja od odločitve o ponovnem odprtju do 14 dni po tem, ko gostje zapustijo obrat. Vsem zaposlenim bi bilo treba predstaviti poseben načrt ukrepov s podrobno navedbo vloge in odgovornosti osebja, ki bi moral biti vedno na voljo.

⁽²⁰⁾ Koronavirus: smernice EU za varno vrnitev na delovno mesto, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_729. Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu. COVID-19: smernice za delovna mesta [internet]. [posodobljeno 20. aprila 2020; citirana različica 4. maja 2020]. Na voljo na spletni strani: https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See.

⁽²¹⁾ Glej tudi izjavo Evropskega odbora za varstvo podatkov (EOVP), https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_statement_2020_processingpersonaldataandcovid-19_en.pdf.

(e) *Usposabljanje*

Vse osebe, ki dela v turističnih objektih, bi morale biti seznanjene s simptomi COVID-19 ter poučeno o osnovnih ukrepih za preprečevanje in obvladovanje okužb. Osebe bi morale biti usposobljene o ukrepih za preprečevanje in obvladovanje okužb ter ukrepih, ki bi jih bilo treba sprejeti, če se pri gostih ali članih osebja pojavijo simptomi, združljivi s COVID-19.

(f) *Upravljanje osebja*

Razmisliti bi bilo treba o ukrepih, ki zmanjšujejo prisotnost osebja v obratu, kot je delo od doma za vse osebe, ki opravlja naloge, združljive z delom na daljavo.

Poleg tega bi bilo treba razmisliti o ukrepih za zmanjšanje števila fizičnih stikov in skrajšanje trajanja fizičnih stikov med osebami v obratu, vključno z izmenami pri delu in obrokih prehranjevanja ter uporabo telefonov in elektronskih komunikacijskih sredstev.

(g) *Informacije za goste*

Gostje bi morali na dostopen način, tudi z digitalnimi sredstvi, pred prihodom na kraj gostinskega in nastanitvenega obrata prejeti vse potrebne informacije o vseh trenutnih navodilih lokalnih javnozdravstvenih organov pa tudi o posebnih ukrepih, ki se izvajajo ter vplivajo na njihov prihod, bivanje in odhod.

Goste bi bilo treba pred vhom v obrat s posebnimi oznakami (informativne infografike, vključno s prilagojenimi različicami za slepe in slabovidne goste) obveščati o znakih in simptomih COVID-19 ter jim svetovati, kaj storiti, če se med njihovim bivanjem ali v 14 dneh po odhodu pojavijo simptomi. Obrat bi lahko zagotovil tudi letake s temi informacijami.

Obrati bi morali zagotoviti, da so kontaktni podatki gostov na voljo, če so potrebni za sledenje stikov. Ukrepi za sledenje stikov bi morali biti strogo omejeni za namene obravnavanja izbruha COVID-19 ter biti v skladu s skupnim naborom orodij EU mreže e-zdravje za mobilne aplikacije za podporo sledenju stikov v boju EU proti COVID-19 ⁽²²⁾ ter usmeritvami Komisije za aplikacije ⁽²³⁾, da se zagotovi najvišja raven zasebnosti in varstva podatkov.

(h) *Omejevanje fizičnih stikov in higiena*

Obrat bi moral uvesti ciljno usmerjene ukrepe za zagotovitev, da se fizični stiki omejujejo na skupnih območjih, kjer se bodo gostje verjetno zbirali dlje časa (tj. dlje kot 15 minut), kot je na primer določitev največjega dovoljenega števila gostov v vsakem skupnem objektu (tj. v restavracijah, kavarnah, barih, avli). Razmisliti bi bilo treba o dodeljevanju terminov ali omogočitvi (digitalnega) sistema za rezervacijo terminov za obroke prehranjevanja ali obiske bazenov ali telovadnic.

Kadar fizičnih stikov ni mogoče v celoti omejiti, bi bilo treba razmisliti o alternativnih ukrepih za zaščito gostov in delavcev, kot je uporaba steklenih ali plastičnih panelov, nošenje mask itd.

Načeloma bi bilo treba na skupnih območjih celotnega obrata upoštevati medosebno razdaljo 1,5 do 2 metrov (razen za osebe, ki potujejo skupaj in so nastanjene v isti sobi), kar bi bilo treba v primerih, ko medosebne razdalje ni mogoče upoštevati, dopolniti z drugimi ukrepi (npr. nošenjem maske).

Za površine na prostem (plaže, bazene, kavarne, bare, restavracije itd.) in strežbo na prostem bi bilo treba sprejeti posebne ukrepe, ki bi omogočali omejevanje fizičnih stikov, in veljati bi morali posebni higienski ukrepi. Tudi v zaprtih prostorih, kot so velnes centri in bazeni, bi bilo treba upoštevati stroge higienske ukrepe. Vsak obrat bi moral skrbno preučiti, ali bi morali posebni objekti (npr. objekti za varstvo otrok) ostati zaprti. Večje dogodke, npr. koncerte, bi bilo treba preložiti.

Posebne ureditve za prevozne storitve, ki jih nudi obrat, kot so avtobusni prevozi, bi bilo treba izvajati v skladu s smernicami za postopno ponovno vzpostavitev prevoznih storitev in poveztivosti ⁽²⁴⁾.

(i) *Ukrepi za preprečevanje in obvladovanje okužb*

Poleg omejevanja fizičnih stikov bi bilo treba upoštevati posebne osebne zaščitne ukrepe ter protokole čiščenja in razkuževanja, ki bi se morali sporočati osebju in gostom ter izvajati.

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/covid-19_apps_en.pdf.

⁽²³⁾ Sporočilo Komisije „Usmeritve v zvezi z varstvom podatkov za aplikacije, ki podpirajo boj proti pandemiji COVID-19“ (UL C 124 I, 17.4.2020, str. 1).

⁽²⁴⁾ C(2020) 3139.

Ti ukrepi vključujejo:

(i) higieno kašljanja/kihanja:

goste in člane osebja bi bilo treba obveščati, da morajo upoštevati strogo higieno kašljanja/kihanja (tj. kašljati oziroma kihati je treba v papirnati robček ali zgornji del rokava). Obrati bi morali zagotoviti, da so na voljo papirnati robčki in koši za smeti;

(ii) higieno rok:

higiena rok je bistven ukrep obvladovanja in o njej bi bilo treba goste in delavce obveščati z informativnimi infografikami na ključnih območjih/objektih (npr. na vhodu, v straniščih, na blagajni itd.). Obrati bi morali zagotoviti enostaven dostop do umivalnikov za umivanje rok z milom, papirnatih brisač za enkratno uporabo ali avtomatskih sušilcev rok ter razkužil za roke na osnovi alkohola;

(iii) uporabo obraznih mask:

uporaba obraznih mask s strani osebja in gostov bi se morala šteti le kot dopolnilni ukrep, ki ne nadomešča temeljnih preventivnih ukrepov. Pravilna uporaba obraznih mask je pomembna in o njej bi bilo treba obveščati goste in osebje;

(iv) prezračevanje:

priporočeno je povečanje števila izmenjav zraka na uro in čim večji vnos zunanjega zraka bodisi z naravnim ali mehanskim prezračevanjem, odvisno od obrata. Poleg tega je priporočeno daljše prezračevanje sob za vsaj eno uro po odjavi gostov;

(v) čiščenje in razkuževanje:

ključnega pomena je čim pogostejše čiščenje površin, ki se jih ljudje pogosto dotikajo (vsaj enkrat dnevno in po možnosti pogosteje). Primeri teh površin so kljuge in ročaji na vratih, stoli in naslonjala za roke, zgornje površine miz, stikala za luči, oprijemala, pipe za vodo, gumbi v dvigalih, barske površine itd. Osebje bi moralo biti obveščeno o postopku čiščenja po odjavi gostov in ga tudi ustrezno izvajati, poleg tega bi moralo biti obveščeno o ravnanju z opremo za čiščenje, ravnanju z odpadki, pranju perila in osebni higieni po čiščenju.

(j) *Morebitne okužbe med gosti in osebjem*

Ob sumu okužbe s COVID-19 pri gostih ali članih osebja med delom bi bilo treba pri izvajanju načrta ukrepov iz točke d) upoštevati ustrezne smernice Evropskega centra za preprečevanje in obvladovanje bolezni (Priloga) ter navodila nacionalnih in lokalnih zdravstvenih organov glede:

(i) ukrepov za osamitev in omejevanje stikov, ki veljajo za morebitno okuženo osebo;

(ii) postopka, ki temelji na nacionalnem pravu, za obveščanje zdravstvenih služb v zvezi z zdravniško pomočjo, testiranjem ali morebitno premestitvijo v zdravstveno ustanovo;

(iii) postopka, ki temelji na nacionalnem pravu, za obveščanje lokalnih javnozdravstvenih organov o ukrepih za sledenje stikov;

(iv) potrebnih postopkov čiščenja in razkuževanja, ki jih je treba izvesti;

(v) potrebnega sodelovanja in informacij v zvezi z drugimi gosti ali člani osebja, ki so bili morda v stiku z okuženo osebo v obratu od 2 dni pred pojavom simptomov do 14 dni po pojavu simptomov pri tej osebi.

28. Navedena vodilna načela se upoštevajo skupaj s splošnimi priporočili Evropskega centra za preprečevanje in obvladovanje bolezni iz Priloge.

IV. Zaključek

29. Države članice se spodbuja, naj si te smernice izmenjujejo s pristojnimi organi ter na regionalni/lokalni ravni.

30. Deležnike v turizmu, kot so poklicna združenja in spletne turistične platforme, se spodbuja k razširjanju teh smernic in ozaveščanju o njih.

31. Države članice se poziva, naj stalno sodelujejo z Evropskim centrom za preprečevanje in obvladovanje bolezni ter tako zagotovijo, da bo zemljevid prenosa iz točke 18 služil kot pregledno orodje za zagotavljanje informacij na ravni EU, ki jih bodo uporabljali organi, prevozniki in deležniki v turizmu.
  32. Države članice se spodbuja, naj razmislijo o podpori gostinskim in nastanitvenim obratom ter, v širšem smislu, obratom, ki ponujajo turistične storitve, pri izvajanju teh smernic in ustreznih ukrepov za preprečevanje in obvladovanje okužb ter protokolov kot tudi pri spremljanju njihovega upoštevanja. V ta namen lahko države članice uporabijo razpoložljiva nacionalna sredstva in sredstva EU.
  33. Na podlagi teh smernic se bo Komisija še naprej usklajevala z državami članicami glede usklajenega pristopa k ukrepom za preprečevanje in obvladovanje okužb ter protokolom v gostinskih in nastanitvenih ter turističnih obratih v EU.
  34. Te smernice bi morale državam članicam in deležnikom v turizmu olajšati razvoj bolj specifičnih ukrepov za preprečevanje in obvladovanje okužb ter protokolov v skladu s temi smernicami kot tudi spremljanje njihovega upoštevanja, s čimer bi se izboljšale možnosti podjetij za povečanje zaupanja potrošnikov.
  35. Komisija bo vzpostavila namensko spletišče z interaktivnim zemljevidom, ki bo združeval informacije držav članic ter turistične in potovalne industrije, vključno z informacijami o nacionalnih ali sektorskih protokolih in sistemih skladnosti.
  36. V podporo državam članicam bo Komisija olajšala izmenjavo dobrih praks, med drugim prek Svetovalnega odbora za turizem.
  37. Komisija bo še naprej sodelovala z javnimi organi držav članic, deležniki v turizmu in mednarodnimi organizacijami, da bi se olajšalo izvajanje teh smernic.
-

PRILOGA

Splošna priporočila Evropskega centra za preprečevanje in obvladovanje bolezni za turistični sektor, zlasti gostinske in nastanitvene obrate**Lokalne ureditve**

Javnozdravstveni ukrepi v turističnem sektorju bodo morali upoštevati splošne ukrepe, ki jih izvajajo lokalni in nacionalni organi, ter upoštevati smernice za delovna mesta ⁽¹⁾. Takšni ukrepi v turističnem sektorju morajo biti vsaj tako strogi kot priporočila za splošno javnost.

Vzpostaviti bi bilo treba stalen dialog med lokalnimi in/ali nacionalnimi javnozdravstvenimi organi in kraji nastanitve za zagotovitev izmenjave in izvajanja najnovejših pravil in predpisov na določenem geografskem območju, vključno s:

- posebnimi ureditvami za goste, vključno z gosti iz drugih držav, za pridobitev zdravniške pomoči in zdravljenja, vključno z dostopom do ambulantne in bolnišnične oskrbe, če kažejo simptome, povezane s COVID-19;
- potrebo imetnikov nastanitvenih objektov, da pridobijo natančne informacije o kontaktnih podatkih, ki se uporabljajo pri javnozdravstvenih raziskavah, kadar se v kraju nastanitve pojavi primer bolezni.

Obveščanje o tveganju in usposabljanje*Načrt ukrepov*

Obrati bi morali imeti načrt pripravljenosti, ki vključuje ukrepe, ki jih je treba sprejeti za naslednja obdobja:

- od sprejetja odločitve o ponovnem odprtju do prihoda gostov. Ta faza bo vključevala informacije za osebje in njihovo usposabljanje ter izvajanje potrebnih ukrepov za preprečevanje okužb v objektu in vrsto informacij, ki jih je treba zagotoviti gostom pred njihovim prihodom;
- kadar gostje bivajo v obratih, od trenutka rezervacije in prijave do odjave;
- do 14 dni po tem, ko gostje zapustijo obrat.

Vsem zaposlenim bi bilo treba predstaviti poseben načrt ukrepov s podrobno navedbo vloge in odgovornosti osebja, ki bi moral biti vedno na voljo.

Usposabljanje in upravljanje osebja*Usposabljanje*

- Vse člane osebja, zaposlene v turističnih objektih, bi bilo treba seznaniti s simptomi COVID-19 (npr. povišana telesna temperatura, kašelj, bolečine v žrelu itd.) in jih poučiti o osnovnih ukrepih za preprečevanje in obvladovanje okužb.
- Tisti člani osebja ali njihovi gospodinjski člani, pri katerih je bil potrjen COVID-19, ne bi smeli vstopiti v delovno okolje v obdobju kužnosti, kot ga opredelijo lokalni zdravstveni organi, ki je v blagih primerih običajno do 8 dni po pojavu simptomov.
- Člani osebja, pri katerih se pojavijo simptomi, združljivi s COVID-19, ne bi smeli vstopiti v delovno okolje, temveč bi se morali samoosamiti, in svetovati bi jim bilo treba, naj upoštevajo navodila lokalnih javnozdravstvenih organov in poiščejo zdravniško pomoč, če se simptomi v skladu z lokalnimi navodili poslabšajo.
- Razmisliti bi bilo treba o posebnem usposabljanju osebja o ukrepih za preprečevanje in obvladovanje okužb ter ukrepih, ki bi jih bilo treba sprejeti, če se pri gostih pojavijo simptomi, združljivi s COVID-19.

Upravljanje

- Starejše člane osebja in člane osebja s predisponirajočim kroničnim zdravstvenim stanjem (npr. srčno boleznijo, pljučno boleznijo, šibkejšim imunskim sistemom, nedavnim zdravljenjem raka), pri katerih obstaja višje tveganje za hujši potek COVID-19, bi bilo treba, kadar je mogoče, razporediti na tista delovna mesta, kjer je stik z gosti manjši.

⁽¹⁾ Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu. COVID-19: smernice za delovna mesta [internet]. [posodobljeno 20. aprila 2020; citirana različica 4. maja 2020]. Na voljo na spletni strani: https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See.

- Razmisliti bi bilo treba o ukrepih, ki zmanjšujejo število osebja v obratu, kot je delo od doma za vse člane osebja, ki opravljajo naloge, združljive z delom na daljavo.
- Poleg tega bi bilo treba razmisliti o ukrepih za zmanjšanje števila fizičnih stikov in skrajšanje trajanja fizičnih stikov med osebami v obratu, vključno z izmenami pri delu in obrokih prehranjevanja ter uporabo telefonov in elektronskih komunikacijskih sredstev.

Informacije za goste

- Gostom bi bilo treba pred prihodom v kraj nastanitve poslati informacije o trenutnih navodilih lokalnih javnozdravstvenih organov in posebnih ukrepih, ki se izvajajo v kraju nastanitve. Goste bi bilo treba obvestiti, da bi morali odložiti bivanje, če imajo simptome, združljive s COVID-19, ali če so bili v 14 dneh pred načrtovanim bivanjem v stiku z osebo s COVID-19 ali z osebo s simptomi, ki kažejo na COVID-19.
- Posebne oznake (informativne infografike) ali druge dostopne informacije, vključno s prilagojenimi različicami za slepe in slabovidne goste, pred vhomom v kraj nastanitve bi morale goste obveščati o znakih in simptomih COVID-19 ter jim svetovati, kaj storiti, če se pojavijo simptomi. Upravitelj v kraju nastanitve bi lahko zagotovil tudi letake s temi informacijami.
- Ob odhodu bi bilo treba goste izrecno pozvati, naj v 14 dneh po odhodu nemudoma obvestijo upravitelja v kraju nastanitve, če se pojavijo simptomi, združljivi s COVID-19, ali je rezultat testa na COVID-19 pozitiven.
- Zagotoviti bi bilo treba, da so kontaktni podatki gostov na voljo, če so potrebni za sledenje stikov.

Omejevanje fizičnih stikov

- Virus SARS-CoV-2 se prenaša predvsem prek dihalnih kapljic, z neposrednim stikom z okuženimi osebami ali s posrednim stikom s kontaminiranimi površinami ali predmeti (fomiti) v neposrednem okolju. Velike dihalne kapljice potujejo približno 1 meter daleč med dihanjem, 1,5 metra med govorom in 2 metra med kašljanjem ⁽²⁾.
- Obrat bi moral zagotoviti, da se fizični stiki v skladu z najnovjšimi navodili omejujejo na skupnih območjih, kjer se bodo gostje verjetno zbirali dlje časa (npr. dlje kot 15 minut).
- Od gostov, ki potujejo skupaj in bivajo v istih sobah, ni treba zahtevati, da med seboj omejujejo fizične stike.
- Kadar fizičnih stikov ni mogoče v celoti omejiti, na primer na območjih za sprejem gostov (repcijah), bi bilo treba razmisliti o posebnih ukrepih za preprečevanje širjenja kapljic, kot je uporaba steklenih ali plastičnih panelov.
- V turističnih objektih, vključno s hoteli in restavracijami, bi bilo treba določiti največje dovoljeno število gostov v vsakem objektu in prostoru, da se zagotovi zahtevano omejevanje fizičnih stikov. Največje število gostov ne bi smelo biti preseženo.
- Dogodke za razvedrilo bi bilo treba odložiti ali preklicati, razen če je mogoče zagotoviti omejevanje fizičnih stikov.
- Upoštevati bi bilo treba posebne ureditve za prevozna sredstva, da se zagotovi omejevanje fizičnih stikov.

Ukrepi za preprečevanje in obvladovanje okužb

Podjetja v turističnem sektorju na splošno ponujajo proizvode in storitve, ki omogočajo zbiranje ljudi v zaprtih prostorih (hotelih, restavracijah, kavarnah) in odprtih prostorih (kampih, plažah, bazenih) dlje časa, s čimer se povečuje možnost prenosa virusa. Omejevanje fizičnih stikov in posebne ukrepe za preprečevanje in obvladovanje okužb (osebni zaščitni ukrepi ter protokoli čiščenja in razkuževanja) bi bilo treba upoštevati in izvajati v vseh okoljih, kjer je mogoče pričakovati zbiranja ljudi ⁽³⁾. Ti ukrepi za preprečevanje in obvladovanje okužb vključujejo:

⁽²⁾ Bourouiba L. Turbulent Gas Clouds and Respiratory Pathogen Emissions: Potential Implications for Reducing Transmission of COVID-19 (Turbulentni plinski oblaki in emisije respiratornih patogenov: morebitne posledice za zmanjšanje tveganje prenosa COVID-19). Jama. 26. marec 2020.

⁽³⁾ Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni. Infection prevention and control in the household management of people with suspected or confirmed coronavirus disease (COVID-19) (Preprečevanje in obvladovanje okužb med člani gospodinjstva s sumom na koronavirusno bolezen (COVID-19) ali potrjeno koronavirusno boleznijo (COVID-19)) [internet]. 31. marec 2020 [4. maj 2020]. Na voljo na spletni strani: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/Home-care-of-COVID-19-patients-2020-03-31.pdf>.

— *Higiena kašljanja/kihanja*

- Upoštevati je treba strogo higieno kašljanja/kihanja: pri kihanju ali kašljanju je treba nos in usta prekriti s papirnati robčkom. Pri roki je treba hraniti ustrezno število čistih papirnatih robčkov, ki so pripravljeni za uporabo.
- Papirnat robčke je treba odvreči takoj po uporabi, po možnosti v koše za smeti s pokrovi, roke pa je treba po pravilnem postopku umiti/očistiti.
- Če papirnati robčki niso na voljo, se priporoča kašljanje ali kihanje v zgornji del rokava.

— *Higiena rok*

- Higiena rok je bistven ukrep obvladovanja za zmanjšanje širjenja COVID-19.
- Umivalniki za umivanje rok z milom, papirnat brisače za enkratno uporabo ali avtomatski sušilci rok in razkužilne raztopine za roke na osnovi alkohola (ki vsebujejo vsaj 70 % alkohola) bi morali biti zlahka dosegljivi.
- Na različnih območjih (npr. na vhodu, v straniščih, na blagajnah itd.) vsakega turističnega objekta bi morale biti na voljo oznake (informacijske infografike), ki spodbujajo pomen higiene rok in opisujejo, kako izvajati učinkovito higieno rok.
- Higieno rok je treba izvajati pogosto.

— *Uporaba obraznih mask*

- Uporaba medicinskih ali improviziranih nemedicinskih obraznih mask s strani osebja in gostov v turističnih objektih se lahko obravnava kot sredstvo za obvladovanje vira okužbe (tj. preprečevanje širjenja kapljic od okuženih ljudi s simptomi ali brez njih) ⁽⁴⁾.
- Uporaba obraznih mask bi se morala šteti le kot dopolnilni ukrep, ki ne nadomešča temeljnih preventivnih ukrepov.
- Pomembna je pravilna uporaba obraznih mask. Obrazna maska bi morala v celoti pokriti obraz od nosnega korena do brade.
- Na voljo bi morale biti informacije o pravilni uporabi obraznih mask, s poudarkom na pomenu umivanja rok z milom in vodo ali razkuževanja rok z razkužilnimi raztopinami na osnovi alkohola pred nošenjem kot tudi po odstranitvi obrazne maske.
- Medicinske in nemedicinske obrazne maske so sprejemljive v zunajbolnišničnem okolju ob upoštevanju njihove razpoložljivosti in zagotovitve, da se medicinske obrazne maske prednostno uporabljajo v bolnišničnem okolju.
- Uporaba filtriranih dihalnih mask (FFP) se ne priporoča v zunajbolnišničnem okolju, saj je treba dati prednost uporabi v bolnišničnem okolju.

— *Prezračevanje*

- Slabo prezračevanje notranjih prostorov je povezano z večjim tveganjem prenosa okužb dihal ⁽⁵⁾. COVID-19 naj bi se primarno prenašal prek dihalnih kapljic. Vloga aerosolov, ki se lahko dlje časa zadržujejo v zraku, pri prenosu COVID-19 ostaja nejasna, zato relativna vloga prezračevanja pri preprečevanju prenosa COVID-19 ni

⁽⁴⁾ Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni. Using face masks in the community. Reducing COVID-19 transmission from potentially asymptomatic or pre-symptomatic people through the use of face masks (Uporaba obraznih mask v zunajbolnišničnem okolju. Zmanjšanje tveganja prenosa COVID-19 od potencialno asimptomatičnih ali predsimplptomatičnih oseb z uporabo obraznih mask) [internet]. 8. april 2020 [4. maj 2020]. Na voljo na spletni strani: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>.

⁽⁵⁾ Knibbs LD, Morawska L, Bell SC, Grzybowski P. Room ventilation and the risk of airborne infection transmission in 3 health care settings within a large teaching hospital (Prezračevanje sob in tveganje za prenos okužb po zraku v 3 bolnišničnih okoljih v veliki učni bolnišnici). *Am J Infect Control*. 2011 Dec;39(10):866–72.

dobro opredeljena. Vendar so bili številni primeri prenosa COVID-19 povezani z navzočnostjo v zaprtih prostorih ⁽⁶⁾. Povečanje števila izmenjav zraka na uro in čim večji vnos zunanje zraka bosta verjetno zmanjšala morebitno tveganje za prenos aerosolov, kar je mogoče doseči z naravnim ali mehanskim prezračevanjem, odvisno od obrata ⁽⁷⁾.

- Pri uporabi sistemov mehanskega prezračevanja je bistvenega pomena vzdrževanje sistemov umetnega prezračevanja, zlasti v zvezi s čiščenjem in zamenjavo filtrov, po navodilih proizvajalca.
- Čiščenje in razkuževanje
  - V okviru pandemije COVID-19 je pomembno ustrezno čiščenje in razkuževanje ⁽⁸⁾.
  - Površine, ki se jih ljudje pogosto dotikajo, bi bilo treba čim pogosteje čistiti (vsaj enkrat dnevno in po možnosti pogosteje). Primeri teh površin so: kljuge in ročaji na vratih, stoli in naslonjala za roke, zgornje površine miz, stikala za luči, oprijemala, pipe za vodo, gumbi v dvigalih itd.
  - Preživetje virusa na površinah je odvisno od površinskih materialov, pri čemer je najkrajši čas preživetja ugotovljen pri bakru ⁽⁹⁾.
  - Poleg tega je priporočeno temeljito čiščenje s standardnimi detergenti in daljše prezračevanje sob za vsaj eno uro po odjavi gostov.
  - Standardni detergenti zadostujejo za rutinsko čiščenje.
  - Opremo za čiščenje bi bilo treba ustrezno očistiti ob koncu vsakega čiščenja.
  - Po čiščenju bi bilo treba opraviti higieno rok.
  - Pri ravnanju z odpadki bi bilo treba upoštevati standardne postopke. Odpadke, ki nastanejo med čiščenjem, bi bilo treba odvreči med nesortirane odpadke.
  - Pri pranju posteljnega perila, brisač in namiznega perila bi bilo treba upoštevati standardne postopke.

⁽⁶⁾ Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni. Using face masks in the community. Reducing COVID-19 transmission from potentially asymptomatic or pre-symptomatic people through the use of face masks (Uporaba obraznih mask v zunajbolnišničnem okolju. Zmanjšanje tveganja prenosa COVID-19 od potencialno asimptomatičnih ali predsptomatičnih oseb z uporabo obraznih mask) [internet]. 8. april 2020 [4. maj 2020]. Na voljo na spletni strani: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>.

Knibbs LD, Morawska L, Bell SC, Grzybowski P. Room ventilation and the risk of airborne infection transmission in 3 health care settings within a large teaching hospital (Prezračevanje sob in tveganje za prenos okužb po zraku v treh bolnišničnih okoljih v veliki učni bolnišnici). *Am J Infect Control*. 2011 Dec;39(10):866–72.

Lu J, Gu J, Li K, Xu C, Su W, Lai Z, et al. COVID-19 Outbreak Associated with Air Conditioning in Restaurant, Guangzhou, China, 2020 (Izbruh COVID-19, povezan s klimatsko napravo v restavraciji, Guangdžov, Kitajska, 2020). *Emerg Infect Dis*. 2020, 2. april;26(7).

⁽⁷⁾ Svetovna zdravstvena organizacija (SZO). Natural Ventilation for Infection Control in Health-Care Settings (Naravno prezračevanje za obvladovanje okužb v bolnišničnem okolju) [internet]. 2009 [posodobljeno 4. maja 2020]. Na voljo na spletni strani: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44167/9789241547857_eng.pdf?sequence=1.

Federation of European Heating (Federacija evropskih združenj za ogrevanje, REHVA). How to operate and use building services in order to prevent the spread of the coronavirus disease (COVID-19) virus (SARS-CoV-2) in workplaces (Kako izvajati in uporabljati gradbene storitve za preprečitev širjenja virusa (SARS-CoV-2), ki povzroča koronavirusno bolezen (COVID-19), na delovnem mestu) [internet]. [posodobljeno 17. marca 2020; citirana različica 4. maja 2020]. Na voljo na spletni strani: https://www.rehva.eu/fileadmin/user_upload/REHVA_covid_guidance_document_2020-03-17_final.pdf.

⁽⁸⁾ Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC). Disinfection of environments in healthcare and nonhealthcare settings potentially contaminated with SARS-CoV-2 (Razkuževanje bolnišničnih in zunajbolnišničnih okolij, potencialno kontaminiranih s SARS-CoV-2). Stockholm: ECDC; 2020 [26. april 2020]. Na voljo na spletni strani: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/disinfection-environments-covid-19#no-link>.

⁽⁹⁾ Svetovna zdravstvena organizacija (SZO). Natural Ventilation for Infection Control in Health-Care Settings (Naravno prezračevanje za obvladovanje okužb v bolnišničnem okolju) [internet]. 2009 [posodobljeno 4. maja 2020]. Na voljo na spletni strani: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44167/9789241547857_eng.pdf?sequence=1.

Ob sumu okužbe s COVID-19: testiranje, sledenje stikov, osamitev in karantena

Ob sumu okužbe s COVID-19 pri gostu ali članu osebju na delu bi moral obrat aktivirati svoj lokalni načrt ukrepov ⁽¹⁰⁾.

Osebi s sumom okužbe bi bilo treba takoj naročiti, naj nosi masko ter upošteva higieno kašljanja/kihanja in higieno rok. Tako osebo bi bilo treba oddaljiti od drugih oseb za vsaj 2 metra in ji, kadar je to mogoče, nameniti lastno sobo s pridruženno kopalnico.

Sumljivi primer bi bilo treba v skladu z zakonodajo EU o varstvu podatkov sporočiti lokalni zdravstveni službi, ki bo svetovala glede testiranja in nadaljnje obravnave ter premestitve v oskrbovalno ustanovo (npr. bolnišnico), če se to šteje za potrebno in v skladu z lokalnimi navodili za zdravstveno oskrbo.

Če se sumljivi primer šteje za verjeten ali potrjen primer, bodo lokalni javnozdravstveni organi o tem obveščeni in bodo svetovali, ali bi bilo treba izvesti dejavnosti sledenja stikov. Sledenje stikov se na splošno začne takoj po obvestitvi o verjetnem ali potrjenem primeru, zanj pa so običajno odgovorni lokalni javnozdravstveni organi. Od turističnih obratov se bo zahtevalo, da sodelujejo in zagotovijo vse potrebne informacije glede gostov ali članov osebja, ki so bili morda v stiku z zadevno osebo v obratu od 2 dni pred pojavom simptomov do 14 dni po pojavu simptomov.

Člane osebja, pri katerih se pojavijo simptomi, bi bilo treba osamiti doma in jim naročiti, naj poiščejo zdravniško pomoč.

Če je bila oseba s sumom ali potrditvijo COVID-19 v zaprtem prostoru, bi bilo treba ta prostor najprej dobro prezračiti za najmanj eno uro, nato pa previdno očistiti z nevtralnimi detergenti, ki mu sledi dekontaminacija površin z razkužilom, ki je učinkovito proti virusom. Druga možnost je, da se za dekontaminacijo po čiščenju z nevtralnimi detergenti uporabi 0,05–0,1-odstotna raztopina natrijevega hipoklorita ali proizvodi na osnovi etanola (vsaj 70 %). Vse potencialno kontaminirane tekstilne materiale (npr. brisače, posteljno perilo, zavese, namizne prte itd.) bi bilo treba oprati na vročem ciklu (90 °C) z navadnim detergentom za perilo. Če vročega cikla ni mogoče uporabiti zaradi lastnosti materiala, je treba dodati izdelke za beljenje ali druge izdelke za pranje za dekontaminacijo tekstilnih materialov.

Specifična priporočila za hotele

Za zmanjšanje verjetnosti prenosa COVID-19 se priporočajo naslednji ukrepi:

1. Uprava/upravljanje:

- (a) vzpostavite načrt pripravljenosti za obravnavanje ukrepov za preprečevanje in obvladovanje okužb v zvezi s COVID-19 v posvetovanju z lokalnimi javnozdravstvenimi organi;
- (b) pozorno spremljajte priporočila javnozdravstvenih organov, da boste obveščeni o trenutnih razmerah in oceni tveganja za okužbo osebja in gostov;
- (c) zagotovite usposabljanje osebja glede postopkov v zvezi z vsemi relevantnimi vidiki preprečevanja in obvladovanja okužb, vključno z obravnavanjem sumljivih primerov COVID-19, razkuževanjem in čiščenjem ter pravilno uporabo obraznih mask;
- (d) določite največje število gostov, ki so lahko kadar koli prisotni v skupnih prostorih za zagotovitev omejevanja fizičnih stikov v skladu s smernicami o omejevanju fizičnih stikov in množičnih prireditvah; zagotovite, da je največje dovoljeno število gostov skladno z lokalnim javnozdravstvenim priporočilom za prireditve;
- (e) zagotovite, da so gostom na voljo informacijsko gradivo o simptomih COVID-19, navodila v primeru pojava bolezni, lokalni postopki ter navodila o higieni rok in pravilni uporabi obraznih mask;

⁽¹⁰⁾ Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC). Contact tracing: Public health management of persons, including healthcare workers, having had contact with COVID-19 cases in the European Union – second update (Sledenje stikov: Javnozdravstvena obravnava oseb, vključno z zdravstvenimi delavci, ki so bili v stiku z osebami s COVID-19 v Evropski uniji) Stockholm: ECDC; [27. april 2020]. Na voljo na spletni strani: <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>.

- (f) namestite opozorila (npr. obvestila na zidovih v javnih prostorih in sobah) za obveščanje gostov o postopkih za zmanjšanje stika med osebjem in gosti;
  - (g) razmislite o preklicu dejavnosti v zaprtih prostorih, kjer ni mogoče zagotoviti omejevanja fizičnih stikov, in zlasti, če je mogoče take dejavnosti organizirati na prostem.
2. *Recepcijske in hišniške storitve:*
- (a) zagotovite, da so na voljo razkužila za roke na osnovi alkohola;
  - (b) razmislite o možnostih, kot je prijava na spletu ali samoprijava in samoodjava za zmanjšanje stika med gosti in osebjem; če se za samoprijava uporablja zaslon na dotik ali tipkovnica, zagotovite, da se takšne naprave redno čistijo za zmanjšanje tveganja prenosa;
  - (c) zagotovite omejevanje fizičnih stikov med receptorjem in drugim osebjem ter gosti, po možnosti s plastičnim ali steklenim razmejivnim panelom;
  - (d) zagotovite omejevanje fizičnih stikov med gosti, npr. z uporabo oznak na tleh.
3. *Restavracije, jedilnice in bari:*
- (a) zagotovite, da so na vhodu na voljo razkužila za roke na osnovi alkohola ter oznake, ki opozarjajo na higieno rok;
  - (b) kadar je mogoče, bi bilo treba gostom namesto samopostrežnega bifeja hrano postreči; če hrane ni mogoče postreči k mizi, bi bilo treba okrepiti higienske ukrepe, goste pa opozoriti, naj uporabijo razkužilo za roke pred vstopom v restavracijo, preden se odpravijo k bifeju in po tem, ko so si postregli pri bifeju;
  - (c) v primeru uporabe samopostrežnega bifeja zagotovite, da se pri bifeju zagotavlja omejevanje fizičnih stikov;
  - (d) omejite število gostov, ki so kadar koli prisotni v objektu, za zagotovitev omejevanja fizičnih stikov;
  - (e) izogibajte se vrstam ali, če to ni mogoče, zagotovite omejevanje fizičnih stikov v vrsti, npr. z uporabo oznak na tleh;
  - (f) zagotovite vsaj 2 metra razdalje med mizami;
  - (g) zagotovite ustrezno prezračevanje v skladu s smernicami za prezračevanje restavracij, tako glede števila izmenjav zraka na uro kot glede števila vnosov zunanjega zraka na uro;
  - (h) zagotovite, da se filtri za klimatske naprave redno čistijo po navodilih proizvajalca;
  - (i) če se za prezračevanje uporabljajo klimatske naprave, čim bolj zmanjšajte recirkulacijo;
  - (j) zagotovite redno čiščenje površin, ki se jih ljudje pogosto dotikajo, s standardnim detergentom.
4. *Prostori za fitnes:*
- (a) zagotovite, da so na voljo razkužila za roke na osnovi alkohola;
  - (b) zagotovite čiščenje opreme in zlasti površin, ki se jih ljudje dotikajo (kot so ročajji), po uporabi vsakega gosta z zagotovitvijo ustrezne opreme za čiščenje;
  - (c) zagotovite omejevanje fizičnih stikov med gosti;
  - (d) omejite število uporabnikov za zagotavljanje omejevanja fizičnih stikov;
  - (e) izogibati bi se bilo treba uporabi garderob in goste bi bilo treba spodbujati, naj se preoblečejo v svojih sobah.
5. *Velnes centri in notranji bazeni:*
- (a) zagotovite, da so na voljo razkužila za roke na osnovi alkohola in da je omogočen dostop do umivalnikov za umivanje rok;
  - (b) ker se med tretmajem v velnes centru ni mogoče izogniti fizičnemu stiku ter med izvajalcem in gostom ni mogoče zagotoviti omejevanja fizičnih stikov, bi bilo treba priporočiti, da izvajalec in gost nosita obrazni maski;

- (c) priporočata se uporaba razkužila za roke ali umivanje rok pred vsakim tretmajem in po njem;
  - (d) zagotovite redno vzdrževanje in čiščenje okolja v teh objektih.
6. *Zunanji objekti (zunanji bazeni, plaže, igrišča):*
- (a) zagotovite, da so na voljo razkužila za roke na osnovi alkohola in da je omogočen dostop do umivalnikov za umivanje rok;
  - (b) zagotovite vsaj 2 metra razdalje med mizami, ležalniki in mizicami na plaži ter gosti med različnimi dejavnostmi in v bazenu;
  - (c) gostje, ki bivajo v isti sobi, lahko souporabljajo mize, ležalnike in mizice na plaži itd.;
  - (d) zagotovite redno vzdrževanje in čiščenje okolja v teh objektih.
7. *Notranji otroški kotički (npr. hotelski vrtci):*
- (a) ker se v teh prostorih ni mogoče izogniti fizičnemu stiku in ni mogoče zagotoviti omejevanja fizičnih stikov, bi bilo treba razmisliti, ali naj te storitve ostanejo odprte;
- če storitve ostanejo odprte:
- (b) razmisliti bi bilo treba, ali naj osebje, ki skrbi za otroke, nosi obrazno masko;
  - (c) zagotovite, da so na voljo razkužila za roke na osnovi alkohola in da je omogočen dostop do umivalnikov za umivanje rok;
  - (d) omejite število otrok, ki so lahko kadar koli prisotni v prostoru;
  - (e) zagotovite redno čiščenje površin, ki se jih ljudje pogosto dotikajo, igrač in opreme s standardnim detergentom.
8. *Konferenčne dvorane in prostori za sestanke:*
- (a) organizatorji konferenc in sestankov bi morali upoštevati lokalne smernice glede dovoljenega števila udeležencev;
  - (b) zagotovite, da so na voljo razkužila za roke in da je omogočen dostop do umivalnikov za umivanje rok;
  - (c) vzdržujte omejevanje fizičnih stikov med udeleženci v skladu s smernicami ECDC.
9. *Stranišča:*
- (a) zagotovite, da so ves čas na voljo milo in papirnate brisače za enkratno uporabo ali avtomatski sušilci rok.
10. *Dvigala:*
- (a) priporočljivo je, da se osebam, ki ne bivajo v isti sobi, čim bolj odsvetuje sočasna uporaba dvigala, da se zagotovi omejevanje fizičnih stikov; uporaba dvigal bi morala biti prednostno namenjena osebam s telesno okvaro in osebam, ki nosijo prtljago;
  - (b) spodbujajte uporabo stopnic, če je to mogoče in praktično (npr. v nizkih stavbah);
  - (c) zagotovite redno čiščenje površin, ki se jih ljudje pogosto dotikajo (gumbov v dvigalih in oprijemal);
  - (d) zagotovite ustrezno prezračevanje dvigal po navodilih proizvajalca in gradbenih predpisih.
11. *Ranljivi gostje:*
- (a) ranljive goste bi bilo treba odvracati od udeležbe v dejavnostih, kjer ni mogoče vedno zagotoviti omejevanja fizičnih stikov, in zlasti, kadar se take dejavnosti odvijajo v notranjih prostorih, prav tako pa bi morali striktno omejevati fizične stike in izvajati higieno rok; za dodatno zaščito ranljivih gostov bi bilo treba razmisliti o dostavi obrokov v sobo.
12. *Dogodki v obratu:*
- (a) razmislite o preklicu dogodkov z velikim številom udeležencev (npr. koncertov) in vedno pozorno spremljajte nacionalna in lokalna javnozdravstvena priporočila glede števila udeležencev.

Dokumenti z dodatnimi informacijami

1. Preprečevanje in obvladovanje okužb med zdravstveno obravnavo v primeru suma na COVID-19: začasne smernice. Ženeva: Svetovna zdravstvena organizacija; 2020
[https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-\(ncov\)-infection-is-suspected-20200125](https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-(ncov)-infection-is-suspected-20200125)
  2. Voda, sanitarije, higiena in ravnanje z odpadki pri COVID-19: začasne smernice. <https://www.who.int/publications-detail/water-sanitation-hygiene-and-waste-management-for-covid-19>
  3. Globalno spremljanje COVID-19, ki ga povzroča človeška okužba z virusom COVID-19: začasne smernice. Ženeva: Svetovna zdravstvena organizacija; 2020 <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/surveillance-and-case-definitions>
  4. Razlogi za karanteno posameznikov v okviru zaježitve koronavirusne bolezni (COVID-19): začasne smernice. Ženeva: Svetovna zdravstvena organizacija; 2020 [https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-quarantine-of-individuals-in-the-context-of-containment-for-coronavirus-disease-\(covid-19\)](https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-quarantine-of-individuals-in-the-context-of-containment-for-coronavirus-disease-(covid-19))
-

SPOROČILO KOMISIJE**Smernice za postopno ponovno vzpostavitev prevoznih storitev in povezljivosti – COVID-19**

(2020/C 169/02)

I. Uvod

1. Izbruh COVID-19 pomembno vpliva na promet in povezljivost v EU. Ukrepi za zaježitev izbruha so povzročili dramatično zmanjšanje dejavnosti prevoza, zlasti potniškega ⁽¹⁾. Tokovi tovora so bili manj prizadeti zaradi skupnih prizadevanj EU za zagotovitev, da se tovor še naprej prevaža, čeprav je prišlo do zmanjšanja zaradi manjše gospodarske aktivnosti in motenj v dobavnih verigah.
2. Komisija je izdala smernice o omejitvah nenujnih potovanj ⁽²⁾ in predstavila ukrepe posebej za sektor prevoza, vključno s smernicami o ukrepih za upravljanje meja ⁽³⁾, izvajanju zelenih voznih pasov za tovorni promet ⁽⁴⁾, olajšanju letalskih tovornih operacij ⁽⁵⁾ in smernicah za pomorščake, potnike in druge osebe na ladjah ⁽⁶⁾. Komisija je dala na voljo smernice o tem, kako čim bolj varovati delavce v prevozništvu in potnike, pri čemer bi se ohranil tovorni promet.
3. Dokler so še vedno veljavne omejitve gibanja oseb in so še naprej lahko prizadeti tokovi tovora, bi morale vse države članice še naprej dosledno in usklajeno uporabljati te ukrepe in priporočila v zvezi s pretokom blaga, prostim gibanjem delavcev, ki opravljajo kritične poklice ⁽⁷⁾, tranzitom in repatriacijami potnikov in članov posadke. Države članice bi morale še naprej uporabljati mrežo nacionalnih kontaktnih točk za prevoz za odzivanje na COVID-19, ki ga usklajuje Komisija.
4. Glede na to, da so se razmere na področju javnega zdravja začele izboljševati, bo pomembno, da se prevozne storitve in povezljivost postopoma ponovno vzpostavijo v okvirih, ki jih omogočajo epidemiološke razmere, saj so ključni omogočitelji dejavniki gospodarstva EU in svetovnega gospodarstva ter temeljni del vsakdanjega življenja državljanov in državljanov EU.
5. Evropska komisija je 15. aprila 2020 v sodelovanju s predsednikom Evropskega sveta predstavila skupni evropski časovni načrt ⁽⁸⁾ s priporočili o postopni odpravi ukrepov za zaježitev COVID-19. V skupnem evropskem načrtu je bilo napovedano, da bo Komisija „predložila tudi podrobnejše smernice o tem, kako postopno ponovno vzpostaviti prevozne storitve, povezljivost in prosti pretok, takoj ko bo to omogočalo zdravstveno stanje, tudi zaradi načrtovanja poletnih počitnic“.

⁽¹⁾ Npr. približno 90 % manj zračnega prometa kot lani (vir: Eurocontrol), 85 % manj storitev železniškega prevoza potnikov na dolgih relacijah, 80 % manj regionalnega železniškega prevoza potnikov (vključno s primestnim prevozom), skoraj popolno prenehanje storitev mednarodnega železniškega prevoza potnikov (vir: CER); sredi aprila v primerjavi z lanskim letom skoraj 90 % manj prevoza z ladjami za križarjenje in potniškimi ladjami (vir: EMSA).

⁽²⁾ COM(2020) 115 final, COM(2020) 148 final in C(2020) 2050 final (UL C 102 I, 30.3.2020, str. 12).

⁽³⁾ C(2020) 1753 final (UL C 86 I, 16.3.2020, str. 1).

⁽⁴⁾ C(2020) 1897 final (UL C 96 I, 24.3.2020, str. 1).

⁽⁵⁾ C(2020) 2010 final (UL C 100 I, 27.3.2020, str. 1).

⁽⁶⁾ C(2020) 3100 final (UL C 119, 14.4.2020, str. 1).

⁽⁷⁾ C(2020) 2051 final (UL C 102 I, 30.3.2020, str. 12).

⁽⁸⁾ Skupni evropski časovni načrt za odpravo ukrepov za zaježitev COVID-19 (UL C 126, 17.4.2020, str. 1).

6. Zdravje državljanek in državljanov, tudi turističnih delavcev in turistov, ostaja glavna prednostna naloga. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti ranljivim skupinam prebivalstva, kot so starejši in tisti z že obstoječimi zdravstvenimi težavami, pri čemer bi bilo treba v celoti spoštovati njihovo zasebnost. Sproščanje omejitev potovanj in operativnih omejitev bi zato moralo biti postopno, da se zaščiti zdravje ter zagotovi, da se lahko prometni sistemi in prevozne storitve ter drugi povezani sistemi (npr. mejni nadzor na zunanjih mejah) ponovno prilagodijo povečanemu obsegu tovarnega in potniškega prometa. To bi morale spremljati nenehno posodabljene komunikacijske kampanje, s katerimi bi se zagotovilo, da ljudje, ki potujejo, lahko načrtujejo in ukrepajo ob popolni ozaveščenosti o razmerah in s tem tudi prevzemajo individualno odgovornost z upoštevanjem zdravstvenih priporočil na potovanju.
7. Postopna ponovna vzpostavitev prevoznih storitev in povezljivosti bo v celoti odvisna od pristopa k omejitvi potovanj, epidemioloških ocen ter strokovnih zdravstvenih nasvetov glede potrebnega zdravstvenega in sanitarnega varstva ter previdnostnih ukrepov. Te smernice EU za ponovno vzpostavitev prevoznih storitev in povezljivosti zato ne posegajo v te politike in bi morale biti z njimi v celoti usklajene ter bi se morale izvajati v okviru skupnega evropskega časovnega načrta.
8. Zagotavljajo skupni okvir za podporo organom, deležnikom, socialnim partnerjem in podjetjem, ki delujejo v sektorju prevoza, med postopno ponovno vzpostavitvijo povezljivosti. Smernice so sestavljene iz splošnih načel, ki se uporabljajo za vse prevozne storitve, in posebnih priporočil, ki so zasnovana tako, da obravnavajo značilnosti vsakega načina prevoza ter so realna in praktična. Njihov namen je zagotoviti nadaljnje smernice o tem, kako postopno ponovno vzpostaviti prevozne storitve, povezljivost in prosto gibanje, takoj ko bodo to dopuščale zdravstvene razmere, hkrati pa zaščititi zdravje delavcev v prevozništvu in potnikov. Uporabljati bi jih bilo treba za prevoz znotraj držav članic in med njimi. Vendar bi se morale ob upoštevanju čezmejne narave prevoza te smernice ustrezno uporabljati tudi za prevozne storitve med državami članicami in državami, ki niso članice EU, takoj ko bo epidemiološko stanje to dopuščalo.
9. Izbruh COVID-19 je vplival na celotno EU, vendar se njegove posledice razlikujejo po državah članicah, regijah in območjih. Za ponovno vzpostavitev povezljivosti po vsej EU na način, ki je varen za vse udeležene, in za ponovno vzpostavitev zaupanja javnosti v prevozne storitve, bi morale države članice ter institucije in agencije EU tesno sodelovati. Kot velja za vse druge dejavnosti, potovanja povsem brez tveganj niso izvedljiva, vendar bi bilo treba tveganja med celotnim trajanjem izbruha čim bolj zmanjšati. Dokler ni razvito in široko dostopno učinkovito cepivo, je še vedno možen drugi val okužb ali skupki primerov bolezni; zato bi bilo treba po potrebi pripraviti načrte za morebitno ponovno uvedbo ukrepov.
10. Zaradi globalne narave izbruha COVID-19 in mednarodne narave prevoznih storitev je za postopno, pravočasno in varno ponovno vzpostavitev evropskih, pa tudi globalnih prometnih sistemov, nujno potreben okvir za vzajemno priznavanje razmer na področju javnega zdravja in veljavnih ukrepov med državami, regijami in območji, tudi med državami članicami ter med EU in tretjimi državami. V zvezi s tem bi morali pristojni organi v EU v največji možni meri sodelovati s tretjimi državami in sektorskimi mednarodnimi organizacijami ⁽⁹⁾. Zato morajo biti ukrepi čim bolj usklajeni z njihovimi cilji in učinki ter priznani kot enakovredni.
11. Kot je navedeno v skupnem evropskem časovnem načrtu, so te smernice pomembne tudi zaradi poletne počitniške sezone in načrtovanja povezanih potovalnih ureditev. Turizem je pomemben sektor gospodarstva EU, ki je neločljivo povezan s prevozom in potovanji, pri čemer je odvisen od razpoložljivosti storitev potniškega prevoza kot predpogoja in temeljnega omogočitelvenega dejavnika za turizem. Zato bo pravočasna ponovna vzpostavitev ustrezne povezljivosti ključnega pomena za postopno ponovno vzpostavitev turizma.

⁽⁹⁾ Kot so Mednarodna organizacija za pomorstvo, Mednarodna organizacija dela, Mednarodna organizacija za civilno letalstvo, Stalni sekretariat prometne skupnosti itd.

II. Načela za varno in postopno ponovno vzpostavitev potniškega prevoza

(a) Splošna načela za ponovno vzpostavitev povezljivosti

12. Vse načine prevoznih storitev bi bilo treba postopoma prednostno ponovno začeti izvajati ob upoštevanju dejanske uvedbe sorazmernih in učinkovitih ukrepov za varovanje zdravja delavcev v prevozništvu in potnikov. Ti ukrepi bi morali biti v skladu s splošnimi merili, načeli in priporočili iz skupnega evropskega časovnega načrta, zlasti glede epidemioloških razmer in politik mejnega nadzora ter omejitev gibanja in potovanj.
13. V skladu s tem bi ukrepi, ki bi lahko omejevali dejavnosti prevoza, ter ukrepi za varovanje in preprečevanje, povezani z zdravjem, po svojem obsegu in trajanju morali ostati omejeni na to, kar je nujno potrebno za varovanje javnega zdravja. Poleg sorazmernosti bi morali biti vsi ukrepi ustrezno upravičeni, pregledni, relevantni in specifični za način prevoz, nediskriminatorni ter ohranjati enake konkurenčne pogoje na enotnem trgu. Države članice bodo morale zagotoviti skladnost teh ukrepov s pravili o državni pomoči in vsemi drugimi elementi prava EU.
14. Ukrepe bi bilo treba stalno spremljati, da se lahko po potrebi ob upoštevanju vsega ustreznega strokovnega znanja in izkušenj ponovno ocenijo in prilagodijo, da bi ostali sorazmerni glede na sedanjo raven potreb javnega zdravja. Ko bodo na voljo nove in učinkovitejše rešitve, bi jih bilo treba prednostno uvesti, da bi se manj učinkoviti ali bolj obremenjujoči ukrepi lahko prenehali uporabljati. Upoštevati bi bilo treba načelo stroškovne učinkovitosti. To pomeni, da bi bilo treba dati prednost najcenejši možnosti, kadar je na voljo več možnosti za doseganje primerljivih učinkov v smislu zagotavljanja zdravja delavcev v prevozništvu in potnikov.
15. Da bi se zagotovilo in ponovno vzpostavilo polno delovanje enotnega trga, čezmejno opravljanje prevoznih storitev, polna učinkovitost ukrepov, povezanih z zdravjem, in zaupanje javnosti, bi morale države članice sprejeti ukrepe na usklajen in kooperativen način. Države članice bi morale odločitve v zvezi z odpravo omejitev potovanj zaradi COVID-19 sprejeti na podlagi smernic Komisije o notranjih mejah z dne 13. maja 2020 ⁽¹⁰⁾. O njih bi bilo treba uradno obvestiti Komisijo in vse države članice. Komisija je pripravljena usklajevati odpravo omejitev in ponovno vzpostavitev prevoznih storitev prek mreže nacionalnih kontaktnih točk.
16. To zahteva tudi usklajen pristop z državami, ki mejijo na EU, a tudi širše. Koordinacijski kanali, na primer na Zahodnem Balkanu, so bili že razširjeni na ustrezne nacionalne organe, ki tesno sodelujejo z mrežo nacionalnih kontaktnih točk za prevoz EU. Skupni cilj je zagotavljanje prevoznih storitev in povezljivosti.
17. V skladu z navedenimi načeli, da bi morali biti ukrepi sorazmerni in specifični za način prevoza, bi bilo treba namesto splošnih ukrepov prepovedi, ki povzročajo paralizo prevoznih storitev v EU, opredeliti varne možnosti mobilnosti. Primer bi lahko bilo okrepljeno in redno čiščenje, razkuževanje in ustrezno prezračevanje prometnih vozlišč in vozil ⁽¹¹⁾, namesto da bi se ustrezne prevozne storitve v celoti prepovedale. Ta pristop bi moral omogočati osredotočanje na vire tveganja, hkrati pa tudi postopno oživitev rednih gospodarskih in dnevnih dejavnosti. Pri tem bo bistvenega pomena tesno sodelovanje med organi za zdravje in promet ter ključnimi deležniki.

⁽¹⁰⁾ Sporočilo Komisije „Na poti k postopnemu in usklajenemu pristopu k ponovni vzpostavitvi prostega gibanja in odpravi kontrol na notranjih mejah – COVID-19“ z dne 13. maja 2020.

⁽¹¹⁾ V tem sporočilu izraz „vozilo“ glede na relevantnost v danem sobesedilu vključuje vse tipe vozil, med drugim avtomobile, tovornjake, avtobuse, vlake, zrakoplove, ladje, čolne, trajekte itd.

18. Še naprej bi bilo treba zagotavljati tovorni prevoz, da se zagotovi delovanje dobavnih verig. V skupnem evropskem časovnem načrtu je bilo navedeno, da bi bilo treba „v prehodni fazi [...] okrepiti prizadevanja za ohranitev nemotenega pretoka blaga in zagotovitev dobavnih verig“. Glede na zdajšnjih največ 15 minut za prehod meje z zelenimi voznimi pasovi bi bilo kontrole treba postopno usklajeno omiliti, pri čemer bi se uporabljali vzpostavljeni koordinacijski kanali, kot so mreža nacionalnih kontaktnih točk za prevoz za COVID-19 in enotne ureditve EU za politično odzivanje na krize (IPCR), da bi se naposled omogočilo prehajanje notranjih meja za vsa tovorna vozila in blago kot pred uvedbo omejitev v zvezi s COVID-19. Ko se bo promet znova povečal, je treba pri podpiranju zelenih voznih pasov posebno pozornost nameniti vlogi multimodalnih vozlišč, kot so pristanišča ali kontejnerski terminali. Čim bolje bi bilo treba izkoristiti vse načine prevoza, vključno s celinskimi plovnimi potmi in železniškim tovornim prometom, da se zagotovijo delujoče dobavne verige. Zagotoviti je treba prost in neoviran pretok ključnih delavcev v prevozništvu, zato bi bilo treba razmisliti o dostopu do hitrih pasov na prometnih vozliščih. Med postopnim prehodom in ob upoštevanju priporočil organov za javno zdravje bi bilo treba postopno odpraviti zdravstvene preglede, sistematične karantene (tj. uporabljene ne glede na prikazane simptome ali morebitne rezultate testov), konvoje, ponovno bi se lahko uvedle prepovedi vožnje, če to dopušča pretočnost prometa, ostala odstopanja od pravil za čas vožnje in počitka po koncu maja 2020 pa bi morala biti bolj harmonizirana in omejena na to, kar je nujno potrebno, da se postopoma ponovno vzpostavijo enotna in enostavna izvršljiva pravila EU.
19. Takoj ko bodo razmere na področju javnega zdravja to dopuščale, bi bilo treba odpraviti omejitve glede individualnega prevoza (npr. za avtomobile, motorna kolesa ali kolesa). Omilitev omejitev omogoča hitro ponovno vzpostavitev mobilnosti, zlasti na lokalni in regionalni ravni (npr. omogočanje, da ljudje potujejo dlje in hitreje na lokalni ravni ali znotraj države članice). Te omejitve za olajšanje individualiziranega prevoza bi morale biti še naprej usklajene s splošnimi ukrepi omejevanja stikov in preventivnimi ukrepi, ki jih zahteva ali priporoča vsaka država članica.
20. Hkrati bi bilo treba v skladu s postopnim sproščanjem omejitev gibanja povečati razpoložljivost varnih kolektivnih možnosti prevoza, da se vsem državljanom in državljanom zagotovijo nadomestne možnosti za mobilnost. To bi bilo treba izvesti in sporočiti na način, ki bo pomagal povrniti zaupanje potnikov v varno uporabo kolektivnega prevoza.
21. Zagotoviti bi bilo treba, da veljajo enakovredni ukrepi za prevoznike in ponudnike storitev, ki na isti progi opravljajo enakovredne storitve. Cilj bi moral biti zagotoviti enako raven varnosti, jasnosti in predvidljivosti za potnike, preprečiti diskriminacijo in ohraniti enake konkurenčne pogoje.
22. Da bi zagotovili primerljivost ukrepov ob odhodu in prihodu za vse načine prevoza in tako preprečili, da bi bila potovanja postala preveč naporna ali celo nemogoča, je bistveno, da se zagotovi, da se enakovredni ukrepi, ki temeljijo na skupnih načelih in ustrezno zmanjšujejo zadevna zdravstvena tveganja, vzajemno priznavajo na točki odhoda in prihoda. Usklajevanje med državami članicami in državami, ki niso članice EU, bi moralo to olajšati.
23. Da se omogoči bolj informirano odločanje o načrtovanju poti, bi lahko prevozniki in ponudniki storitev dali na voljo informacije o povprečnih stopnjah zasedenosti za posebne povezave ali po urah. To bo zlasti pomembno za prevoze brez rezervacije sedeža in za lokalni javni prevoz. Take informacije bi se lahko dale na voljo na spletu ali prek namenskih mobilnih aplikacij.
24. Mobilnost v mestih se v več državah članicah, regijah in mestih že snuje na novo, npr. s širjenjem pločnikov in kolesarskih stez, prilagajanjem voznih redov in razvojem inovativnih tehnologij za upravljanje tokov potnikov in preprečevanje zbiranja potnikov. Komisija spodbuja in podpira razvoj ter izvajanje novih rešitev in ukrepov na področju mobilnosti v mestih za omogočanje aktivne, kolektivne in skupne mobilnosti na varen način in za zagotavljanje zaupanja med državljanke in državljanji.
25. Po potrebi bi bilo treba uporabljati jasna pravila o pravicah in dolžnostih prevoznikov in ponudnikov storitev, na primer, če so prevozniki odgovorni za zagotavljanje omejevanja stikov ali zavrnitev dostopa do prometnega vozlišča ali vozila brez maske ali če je preseženo določeno največje število potnikov, je treba jasno opredeliti pravni okvir, ki jih pooblašča za uvedbo teh ukrepov.

(b) Varovanje delavcev v prevozništvu

26. Delavci v vseh načinih prevoza v krizi opravljajo kritično vlogo pri dostavljanju tovora, podpiranju delovanja dobavnih verig, repatriaciji državljanov EU in prevozu kritičnih delavcev na njihova delovna mesta, in to tudi ob povečanem tveganju za svoje zdravje in dobro počutje. Prometna vozlišča, ponudniki storitev in prevozniki bi se morali držati načel neprekinjenega poslovanja, da bi zagotovili neprekinjen in varen prevoz ob posvetovanju s socialnimi partnerji. To pomeni tudi, da bi se bilo treba z delavci v prevozništvu ustrezno posvetovati ter jim zagotoviti primerno opremo, usposabljanje in navodila glede izvajanja njihovih nalog, pri tem pa čim bolj zmanjšati tveganja za njihovo zdravje ter zdravje njihovih družin, sodelavcev in potnikov. To bi moralo na primer vključevati informacije o tem, kako pravilno uporabljati zaščitno opremo, ohranjati higieno, čim bolj zmanjšati nepotrebne stike z drugimi ter, kolikor je mogoče, prepoznati morebitne okužbe.
27. Delavcem v prevozništvu, katerih narava dela zahteva visoko stopnjo interakcije (npr. letalsko osebje, varnostno osebje in osebje za varnostne preglede na letališčih in v pristaniščih, sprevodniki, vozniki avtobusov in kombiniranih vozil, posadke potniških plovil, pomorski piloti, osebje za pomoč potnikom, tudi invalidom in osebam z omejeno mobilnostjo) bi morali njihovi delodajalci zagotoviti ustrezno osebno zaščitno opremo, kot je podrobneje opisano v nadaljevanju. Po potrebi bi bilo treba zagotoviti redne menjave takšne opreme in njeno varno odstranjevanje. Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu je objavila splošne smernice za delodajalce ob vračanju na delovna mesta po krizi zaradi COVID-19, ki vključujejo uporabne informacije za posamezne sektorje, vključno s sektorjem prevoza ⁽¹²⁾.

(c) Varovanje potnikov

28. Za vse kolektivne oblike prevoza potnikov bi bilo treba sprejeti razumne ukrepe za omejitev stikov med delavci v prevozništvu in potniki ter med potniki samimi. Kadar je to izvedljivo, je treba prakse omejevanja stikov med potniki uporabljati, dokler to zahtevajo splošne zdravstvene razmere. Uporabiti bi bilo treba tudi druge ukrepe, ki zmanjšujejo tveganje za okužbe, na primer:
- (a) delavci v prevozništvu bi morali nositi osebno zaščitno opremo (maske, rokavice, itd.);
  - (b) kjer je to izvedljivo, bi bilo treba zmanjšati število potnikov v kolektivnih načinih prevoza in čakalnih območjih (uspešno delovanje takšnih storitev z zmanjšano zmogljivostjo bi bilo mogoče ustrezno podpirati na primer z začasnimi obveznostmi javne službe v skladu z veljavnimi pravili EU ⁽¹³⁾);
  - (c) v prometnih vozliščih in vozilih bi bilo treba ohraniti ali dodati zaščitne pregrade (npr. okrog voznikov, na mestih za prodajo ali kontrolo vozovnic);
  - (d) vzpostaviti bi bilo treba namenske vozne pasove ali drugače ločiti različne potniške tokove v prometnih vozliščih (tj. pristaniščih, letališčih, železniških postajah, postajališčih avtobusov, privezih za trajekte, vozliščih mestnega javnega prevoza itd.);
  - (e) v vozliščih bi bilo treba odstraniti objekte, ki spodbujajo zbiranje (npr. klopi, mize), ali pa jih vsaj preurediti tako, da se zagotovi ustrezno omejevanje stikov;
  - (f) jasno bi bilo treba prikazati dostopne informacije o priporočenem ravnanju (npr. pogosto umivanje rok ali razkuževanje, ohranjanje ustrezne razdalje) in posebnih ukrepov, ki se izvajajo v določenem prometnem vozlišču ali načinu prevoza;

⁽¹²⁾ „COVID-19: smernice za delovna mesta“ in „COVID-19: Nazaj na delovna mesta – Prilaganje delovnih mest in zaščita delavcev“, https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See.

⁽¹³⁾ Uredba (ES) št. 1370/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2007 o javnih storitvah železniškega in cestnega potniškega prevoza ter o razveljavitvi uredb Sveta (EGS) št. 1191/69 in št. 1107/70 (UL L 315, 3.12.2007, str. 1), Uredba (ES) št. 1008/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. septembra 2008 o skupnih pravilih za opravljanje zračnih prevozov v Skupnosti (UL L 293, 31.10.2008, str. 3), Uredba Sveta (EGS) št. 3577/92 z dne 7. decembra 1992 o uporabi načela prostega pretoka storitev v pomorskem prometu med državami članicami (pomorska kabotaža) (UL L 364, 12.12.1992, str. 7).

- (g) sprejeti bi bilo treba ustrezne ukrepe pri vkrcavanju in varnostnih pregledih (npr. potniki na avtobuse ne vstopajo in z njih ne izstopajo pri sprednjih vratih, samodejno odpiranje vrat, razkuževanje zabojev za prtljago) in druge ukrepe, ki pomagajo zmanjšati stike (npr. na kratkih trajektnih linijah bi se potnikom lahko dovolilo ostati v avtomobilih ali tovornjakih, če je mogoče v zadostni meri zagotoviti splošno varnost);
- (h) prednost bi moral imeti prevoz invalidov in oseb z omejeno mobilnostjo ter starejših. Delavcem v prevozništvu, ki v skladu s pravili EU o pravicah potnikov nudijo pomoč invalidom in osebam z omejeno mobilnostjo ter starejšim, bi bilo treba zagotoviti potrebno osebno zaščitno opremo.
29. Potniki bi morali v prometnih vozliščih in vozilih, ki se uporabljajo za kolektivni prevoz, nositi maske, zlasti če fizičnega distanciranja ni mogoče ves čas v celoti upoštevati ⁽¹⁴⁾. Na vidnem mestu bi bilo treba prikazati dostopno informacijsko gradivo za potnike o varnem ravnanju (vzdrževanje razdalje, umivanje rok itd.). Določiti bi bilo treba protokole za obravnavanje morebitnih okužb v teh objektih, ki bi jih bilo treba jasno sporočiti delavcem v prevozništvu in dati na voljo potnikom.
30. Kadar je fizično distanciranje težje zagotoviti, bi bilo treba uvesti dodatna varovala in ukrepe, ki bodo zagotovili enakovredno raven zaščite. Poleg tega bi bilo treba v skladu s priporočili javnozdravstvenih organov v primeru, da za prihod na namembni kraj obstajajo različne možnosti, dati prednost tistim, pri katerih je mogoče ustrezno zagotoviti fizično distanciranje.
31. Zmanjšanje tveganja za okužbe v prometnih vozliščih in vozilih pri vseh načinih prevoza bi moralo biti prednostna naloga. Zagotoviti bi bilo treba intenzivnejše in redno čiščenje ter razkuževanje prometnih vozlišč in vozil pri vseh načinih prevoza. V prometnih vozliščih in vozilih bi bilo treba zagotoviti razkuževalne gele.
32. V prometnih vozliščih bi bilo treba zagotoviti objekte in izvajati protokole za takojšnjo osamitev oseb s sumom okužbe s COVID-19, dokler se ne sprejmejo nadaljnji ustrezni ukrepi. V ta namen bi bilo treba zagotoviti posebna varna območja ter usposobljeno osebje z ustrezno zaščitno opremo. Okrepiti bi bilo treba obstoječe zdravstvene objekte in zdravstveno osebje (npr. na letališčih, v pristaniščih ali na krovu ladij), da bi bili pripravljeni na povečanje obsega prometa, ko se bodo omejitev odpravile.
33. Prednost bi bilo treba dati elektronski prodaji vozovnic in vnaprejšnjim rezervacijam sedežev, da bi se zmanjšalo zbiranje potnikov na določenih območjih (npr. pri avtomatih za vozovnice ali prodajnih mestih) in bolje nadziralo dovoljeno število potnikov, hkrati pa zagotovila dostopnost prodaje vozovnic za ljudi, ki nimajo dostopa do elektronskih sredstev ali jih ne morejo uporabljati. Kolikor je to mogoče, bi bilo treba spodbujati brezstično okolje.
34. Prodaja drugega blaga, vključno s hrano in pijačo, je v vozilih lahko omejena. Da bi zmanjšali tveganje za okužbe, bi morali upravljavci integriranih potovalnih maloprodajnih mest, kot so brezcarinske prodajalne, sprejeti ustrezne ukrepe, na primer: upravljanje tokov potnikov, da se zagotovi omejevanje stikov (vključno z uporabo talnih označevalcev, boljšo razporeditvijo in po potrebi omejevanjem števila strank); redno čiščenje in razkuževanje prostorov, opreme in trgovskega blaga; vzpostavitev pregrad med strankami in uslužbenci pri blagajnah; zagotavljanje zadostnih mest za razkuževanje rok po vsej prodajalni in obvezno razkuževanje rok, zlasti ob vstopu in izstopu; zagotavljanje jasno vidnih informacij strankam o ustreznem varnem ravnanju; zagotavljanje, da so uslužbenci ustrezno usposobljeni in opremljeni za delo s strankami in ravnanje z blagom v skladu s smernicami zdravstvenih organov o varnem ravnanju med izbruhom COVID-19.

⁽¹⁴⁾ „Obrazne maske“ je splošni izraz, ki zajema tako medicinske kot nemedicinske maske. ECDC navaja, da bi bilo o uporabi nemedicinskih mask iz različnih tekstilnih materialov treba razmisliti zlasti, če je treba zaradi težav z oskrbo medicinske maske prednostno zagotoviti kot zaščitno opremo za zdravstvene delavce (<https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>). Nadaljnje ukrepe bodo ob posvetovanju z deležniki določili nacionalni zdravstveni/varnostni organi, in sicer za vsak posamezen način prevoza na podlagi epidemiološkega tveganja v zadevni državi, razpoložljivosti mask in drugih dejavnikov. Delavci v prevozništvu in potniki so lahko izpostavljeni različnim stopnjam tveganja.

35. Poleg drugih ukrepov, katerih namen je omejevanje tveganja okužbe, bi lahko potniki na prostovoljni osnovi sprejeli ukrepe za sledenje stikov in opozarjanje, na primer z mobilnimi aplikacijami, da bi odkrili in prekinili verige okužb ter zmanjšali tveganje za nadaljnje širjenje, dokler tako tveganje obstaja. Dostop do prevoznih storitev ne bi smel biti pogojen z uporabo aplikacij za sledenje stikov. Zaradi čezmejne narave prevoza je pomembno, da se zagotovi interoperabilnost in vzajemno priznavanje takšnih ukrepov. Če se ukrepi za sledenje stikov izvajajo, bi morali biti strogo omejeni za namene obravnavanja izbruha COVID-19 ter biti v skladu s skupnim naborom orodij EU mreže e-zdravje za mobilne aplikacije za podporo sledenju stikov v boju EU proti COVID-19 ⁽¹⁵⁾, smernicami Komisije za aplikacije ⁽¹⁶⁾ in smernicami Evropskega odbora za varstvo podatkov ⁽¹⁷⁾, da se zagotovi najvišja raven zasebnosti podatkov.
36. Prevozniki in ponudniki storitev bi morali določiti posebne protokole za primer, da potniki med potovanjem, takoj po potovanju ali med zadrževanjem v prometnem vozlišču zbolijo ali kažejo simptome COVID-19. Takšni protokoli bi morali vključevati jasno določena varna območja za potnike s simptomi, opredeljene ukrepe, kako čim bolj zmanjšati izpostavljenost drugih potnikov in delavcev v prevozništvu, kako zbirati in analizirati vse pomembne informacije o stikih z drugimi potniki in delavci v prevozništvu itd. Pri potovanjih z rezervacijami bi to moralo vključevati možnost identifikacije in opozarjanja sopotnikov, ki so bili v njihovi bližini.

(d) *Načrti za prihodnost*

37. Dokler ni cepiva, bo za ponovno vzpostavitev redne ravni prevoznih storitev in povezljivosti potrebna prožna kombinacija obsežnejše uporabe ustrezne osebne zaščitne opreme, ustreznega in varnega prezračevanja, po možnosti z uporabo zunanjega zraka namesto zgolj kroženja zraka v zaprtih prostorih, večje prostovoljne zmogljivosti za sledenje stikom in boljše dekontaminacije.
38. Na srednji in dolgi rok je priporočljivo, da se vsi izredni ukrepi, ki so bili vzpostavljeni med izbruhom COVID-19, redno spremljajo, ocenjujejo in pravočasno ponovno preučijo, razen če epidemiološke razmere zahtevajo njihovo podaljšanje ali če so ti ukrepi koristni za izboljšanje prometnih sistemov in učinkovitosti.
39. Trenutna uporaba zaježitvenih ukrepov ter njihova omilitev in postopna ponovna vzpostavitev prometnih storitev in povezljivosti ne bi smele voditi, četudi le začasno, k zmanjšanju visokih ravni varnosti in varnostnih standardov v prometu EU, vključno zdravjem in varnostjo delavcev v prevozništvu. Treba je preprečiti, da bi se težavam, s katerimi se soočamo zaradi izbruha COVID-19, pridružile še težave zaradi varnosti v prometu.

III. **Praktične smernice o posebnih ukrepih za zagotovitev varnosti vseh načinov potniškega prevoza v okviru izbruha COVID-19**

(a) *Medsektorska priporočila*

40. Navedena načela bi morala usmerjati splošni postopni ponovni zagon in povečanje števila potnikov po EU za vse načine prevoza med odpravljanjem omejitev zaradi COVID-19 in naknadnim okrevanjem. Ta skupna načela bi morala olajšati vzajemno priznavanje izvedenih ukrepov med državami članicami EU, pa tudi med njimi in državami, ki niso članice EU, da se omogoči učinkovito nadaljevanje prevoznih storitev. Kot je navedeno v prejšnjem oddelku, bi bilo treba nekatera načela in ukrepe uporabljati za prometna vozlišča in vozila za vse načine prevoza, in sicer s posebnimi prilagoditvami, da se upoštevajo okoliščine, potrebe in izvedljivost ukrepov, specifične za vsak način prevoza.
41. Takšni medsektorski ukrepi vključujejo zlasti:

- (a) vsaj med začetno omilitvijo omejitev bo morda treba zmanjšati število potnikov v vozilih v nekaterih načinih prevoza, da se zagotovi ustrezno upoštevanje veljavnih zahtev glede fizičnega distanciranja;

⁽¹⁵⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/covid-19_apps_en.pdf.

⁽¹⁶⁾ Sporočilo Komisije „Usmeritve v zvezi z varstvom podatkov za aplikacije, ki podpirajo boj proti pandemiji COVID-19“ (UL C 124 I, 17.4.2020, str. 1).

⁽¹⁷⁾ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-042020-use-location-data-and-contact-tracing_en.

- (b) prostovoljno uporabo aplikacij za sledenje stikom bi bilo treba razumeti kot dodatno raven zmanjševanja tveganja;
  - (c) delavci v prevozništvu bi morali biti opremljeni z osebno zaščitno opremo in, kadar je to mogoče, od potnikov ločeni s pregradami;
  - (d) zagotoviti bi bilo treba pogosto čiščenje in razkuževanje vozlišč in vozil ter pogostejše odvažanje odpadkov;
  - (e) sistematično bi bilo treba nameščati mesta za razkuževanje rok in zahtevati obvezno razkuževanje rok, kadar je to izvedljivo;
  - (f) zagotoviti bi bilo treba boljše prezračevanje, filtriranje zraka in dati prednost uporabi naravnega zraka, kjer je to primerno;
  - (g) potniki bi morali nositi maske, zlasti če omejevanja stikov ni mogoče ves čas v celoti upoštevati;
  - (h) vozovnice in informacije bi bilo treba zagotoviti elektronsko in samodejno; močno bi bilo treba spodbujati in prednostno obravnavati elektronsko predprodajo vozovnic, pa tudi postopke za vnaprejšnjo prijavo, rezervacijo in registracijo;
  - (i) prijavo, natovarjanje in raztovarjanje prtljage bi bilo treba organizirati tako, da se prepreči zbiranje potnikov;
  - (j) prednaročanje storitev in obrokov na krovu bi bilo treba, kadar je to mogoče, omogočiti ob rezervaciji, da se zmanjša stik med osebjem in potniki;
  - (k) dostopne informacije o izvedenih postopkih varnega ravnanja in zahtevani zaščitni opremi za potnike bi morale biti vidno prikazane v vozliščih in vozilih ter biti na voljo pred vsakim potovanjem.
42. Organizacije deležnikov, prevozniki in ponudniki storitev, ki delujejo v različnih načinih prevoza, bi morali razviti in izvajati ustrezne ukrepe, ki obravnavajo posebne okoliščine za posamezne načine prevoza. Morali bi biti v skladu s splošnimi načeli, specifičnimi za posamezne načine prevoza, ter priporočili iz teh smernic. Te ukrepe bi bilo treba stalno pregledovati in po potrebi prilagoditi, da se zagotovi njihova učinkovitost pri varovanju zdravja delavcev v prevozništvu in potnikov.
43. Poleg tega bi bilo treba ob upoštevanju posebnih značilnosti in potreb vsakega načina prevoza izvajati in uporabljati naslednje ukrepe:

(b) *Letalstvo*

44. Letalstvo ima dolgoletne izkušnje na področju obvladovanja tveganja glede varnosti in zaščite ter je navajeno delovati v zelo nadzorovanem okolju. Povrnitev zaupanja potnikov, da je letalstvo varen način potovanja, bo za izhod iz te krize bistvenega pomena. V ta namen bo bistveno, da deležniki v letalstvu in zdravstvu na široko poročajo o veljavnih ukrepih, pa tudi o tem, kako ti ukrepi zmanjšujejo tveganja. Letalski sektor bi moral zagotoviti, da so ukrepi vedno zelo vidni in usklajeni ter da se o njih redno obvešča potnike.
45. Za zmanjšanje tveganja širjenja COVID-19 bi bilo treba upoštevati ista načela, kot se uporabljajo za obvladovanje varnostnih tveganj, vključno s spremljanjem skladnosti, rednim pregledovanjem učinkovitosti ukrepov ter prilagajanjem ukrepov spreminjajočim se potrebam ter izboljšanim metodam in tehnologijam, pri čemer je treba upoštevati, da letališča in letalski prevozniki niso usposobljeni za zagotavljanje zdravstvenih storitev, kot je sprejemanje odločitev o zdravstvenih pregledih potnikov, ki bi jih morali izvajati pristojni organi.
46. Da bi zagotovili primerljivost ukrepov ob odhodu in prihodu in tako preprečili, da bi bila potovanja postala preveč naporna ali celo nemogoča, je bistveno, da se zagotovi, da se enakovredni ukrepi, ki temeljijo na skupnih načelih in ustrezno zmanjšujejo zadevna zdravstvena tveganja, vzajemno priznavajo na točki odhoda in prihoda. Da bi se to lažje zagotovilo, bi bilo koristno razviti konkretna merila, ki bi jih bilo treba prenesti v mednarodno priznan pristop. Uporaba enakovrednih standardov ter vzajemnost pri ukrepih in njihovem priznavanju sta lahko temeljna spodbujevalca letalstva v EU in v svetovnem kontekstu. Zato bo bistveno tesno sodelovanje z državami, ki niso članice EU, in mednarodnimi partnerji, vključno z Mednarodno organizacijo za civilno letalstvo (ICAO).

47. V sodelovanju s Komisijo, Evropskim centrom za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC) ter pristojnimi organi bo Agencija Evropske unije za varnost v letalstvu (EASA) v prihodnjih tednih predstavila tehnične operativne smernice za olajšanje usklajenega pristopa in pomoč nacionalnim letalskim organom, letalskim prevoznikom, letališčem in drugim deležnikom v letalstvu. V teh smernicah se bodo upoštevala načela upravljanja varnosti, ki so bila razvita za zagotavljanje varnosti evropskega letalskega sistema, v njih pa bo določen temeljni protokol za varnost v letalstvu, ki naj bi se uporabljal po vsej EU.
48. Protokol bi moral vključevati naslednje ukrepe:
- (a) boljše prezračevanje, filtriranje zraka po bolnišničnih standardih in vertikalni pretok zraka;
  - (b) omejevanje tveganja kontaminacije v času potovanja (npr. preprečevanje koncentracije potnikov, omejevanje interakcije na krovu, preučitev najprimernejšega dodeljevanja sedežev glede na tehnične ovire ter spodbujanje uporabe elektronskih dokumentov in plačilnih sredstev);
  - (c) omejevanje premikov v potniški kabini (npr. manj ročne prtljage, manj interakcije s posadko);
  - (d) ustrezno upravljanje tokov potnikov (npr. nasveti za zgodnji приход na letališče; dajanje prednosti elektronski prijavi/samoprijavi na let; zagotavljanje omejevanja stikov in čim manjšega števila stikov pri oddaji prtljage, varnostnih in mejnih kontrolnih točkah, pri vkrcanju in pri prevzemu prtljage); potnikom bi bilo treba pred potovanjem zagotoviti dostopne informacije o letaliških postopkih.
49. V tehničnih operativnih smernicah EASA/ECDC, ki so v pripravi, bodo ob tesnem usklajevanju s pristojnimi nacionalnimi organi določeni dodatni ukrepi za zmanjšanje tveganja s ciljem, da se ukrepi za opravljanje poletov usklajeno uporabljajo po vsej EU.
- (c) *Cestni prevoz*
50. Zagotoviti bi bilo treba visoko raven higiene v vseh delih terminalov, na počivališčih (npr. ob avtocestah), v pokritih parkirnih prostorih, pri polnjenju rezervoarjev in polnilnih postajah, vključno z rednim čiščenjem in razkuževanjem, da se omeji tveganje okužbe za uporabnike cest. Upravljanje pretoka potnikov bi se moralo izvajati na postajah. Če ni mogoče zagotoviti ustreznih ravni javnega zdravja, bi bilo treba razmisliti o zaprtju določenih postaj.
51. Avtobusni prevoz: Da bi avtobusni prevozi postopoma ponovno zaživel, bodo potrebni ustrezni ukrepi, ki bodo razlikovali med regionalnimi storitvami in storitvami na dolge razdalje. Zlasti za mednarodne avtobusne storitve bi morali biti pristopi usklajeni med državami članicami in prevozniki, da bi bili učinkoviti. Uvesti bi bilo treba varne načine obratovanja, vključno z npr. vkrcanjem pri zadnjih vratih in uporabo oken za prezračevanje, kolikor je to mogoče, namesto klimatizacije. Poleg tega je treba število sedežev optimizirati, kolikor je to izvedljivo (npr. družine lahko sedijo skupaj, medtem ko je treba osebe, ki ne potujejo skupaj, ločiti). Potnikom v minibusih se ne bi smelo dovoliti, da sedijo zraven voznika, razen če je mogoča fizična ločitev. Prevozniki, ki opravljajo redne avtobusne storitve, bodo morali imeti možnost, da postopno preoblikujejo omrežje, odvisno od nacionalnih omejitev. Da bi se to omogočilo, bi morale države članice uvesti poenostavljene in hitre postopke, ki bi prevoznikom omogočili, da hitro prilagodijo svoje storitve, ne da bi ogrozili zdravje in varnost delavcev v prometu. Če je mogoče, bi morali biti stiki med uslužbenci in prtljago potnikov omejeni, potniki pa bi morali svojo prtljago sami položiti v prtljažnik in jo sami tudi jemati iz njega.
52. Prevoz z avtomobilom / kombiniranim vozilom na zahtevo (taksi, zasebna najemna vozila): storitve taksijev in zasebnih najemnih vozil so se v veliki meri še naprej izvajale s posebnimi zaščitnimi ukrepi za voznike in omejitvami na samo enega potnika ali več oseb, ki živijo v istem gospodinjstvu. Te storitve bi morale še naprej delovati s posebnimi higienskimi ukrepi in ukrepi za zmanjšanje tveganja. Podjetja bi morala voznikom zagotoviti maske in razkužila. Notranjo opremo vozil bi bilo treba čim pogosteje razkužiti. Vozniki taksijev in zasebnih najemnih vozil bi se morali izogibati fizičnim stikom s potniki, kot način plačila pa bi moralo vedno imeti prednost elektronsko plačilo. Podjetja bi morala voznikom zagotoviti fizične ločevalnike za vozila (npr. plastične zavese ali pregrade), da bi se omejil stik s potniki. Potnikom se ne bi smelo dovoliti, da sedijo zraven voznika, razen če je mogoča fizična ločitev. Podjetja bi morala s potniki izmenjati ustrezne informacije pred potovanjem.

(d) *Železniški prevoz*

53. Da bi se potniški prevoz spet začel izvajati, bo pomembno potnikom zagotoviti, da je potovanje z javnimi prevoznimi sredstvi varno. O ukrepih je treba obsežno poročati, biti pa morajo tudi vidni in učinkoviti. Zlasti za mednarodne železniške storitve morajo biti ukrepi usklajeni med državami članicami in prevozniki, da bi bili učinkoviti. Združenja v železniškem sektorju in delavske organizacije si prizadevajo za skupna pravila.
54. Zaradi velikega števila potnikov, ki se dnevno prevažajo, in števila obratujočih postaj je spoštovanje splošnih pravil varnega ravnanja za varovanje javnega zdravja, zlasti ustrezno omejevanje stikov, odvisno tudi od skrbnosti in občutka odgovornosti vsakega potnika. Dobro raven skladnosti bi morale zagotoviti naključne kontrole.
55. Ker so železnice v celotnem času pandemije COVID-19 še naprej delovale, je že vzpostavljenih več ukrepov, ki jih je mogoče ohraniti in po potrebi prilagoditi:
- (a) na vlakih bi se morale uporabljati obveznosti omejevanja stikov, kadar je to potrebno, zlasti dokler je število potnikov sorazmerno nizko. Da bi se omogočilo distanciranje, bi bilo treba po potrebi povečati pogostost in zmogljivost vlakov, da bi se zmanjšala gostota potnikov;
  - (b) prevozniki v železniškem prometu bi morali uvesti obvezne rezervacije sedežev za vlake na dolge razdalje in regionalne vlake, pri čemer bi bilo treba navesti ime / vstopno in izstopno postajo potnikov. Druga možnost, zlasti za vlake na kratke razdalje, pa je, da se od potnikov zahteva, naj med sabo pustijo prazne sedeže, razen za potnike iz istega gospodinjstva;
  - (c) za upravljanje zmogljivosti bi prevozniki v železniškem prometu morali uporabljati sisteme za štetje potnikov na krovu, ki so zlasti na voljo za dnevne vlake, s katerimi se ljudje vozijo na delo, in primestne vlake (na podlagi teže, narejenih korakov ob vstopu na vlak, kot tudi algoritmov za štetje v sistemu CCTV, ki ne omogočajo identifikacije posameznikov). Pri načrtovanju voznega reda in dodeljevanju vlakovnih poti so morda potrebne prožne prilagoditve, vključno z optimizacijo zmogljivosti na usklajen način, da se upoštevatva povpraševanje in potreba po zmanjšanju gostote potnikov;
  - (d) upravljanje pretoka potnikov bi se moralo izvajati na postajah. Če ni mogoče zagotoviti ustreznih ravni javnega zdravja, je treba razmisliti o zaprtju določenih postaj;
  - (e) potnike bi bilo treba spodbujati k izogibanju potovanjem v času prometnih konic, na primer s prilagojenim določanjem cen ali prilagodljivim delovnim časom v primeru primestnih vlakov, da se prepreči nastajanje zbiranja;
  - (f) da bi se izognili temu, da bi se potniki morali dotikati kljuk na vratih ali gumbov, bi bilo treba na vsaki postaji vrata odpirati samodejno ali pa jih voznik odpre na daljavo.
56. Agencija Evropske unije za železnice (ERA), ki ima ustrezno strokovno znanje in izkušnje z železniškimi dejavnostmi ter s skupnimi varnostnimi metodami, kot tudi obsežno mrežo komunikacijskih kanalov (z organi, prevozniki in proizvajalci), je pripravljena prevzeti ključno vlogo pri zagotavljanju izmenjave najboljših praks. Skupno podjetje Shift2Rail že preučuje možnosti za podporo razvoju aplikacij, ki temelji na anonimiziranih in zbirnih podatkih ⁽¹⁸⁾, da bi razumelo nastajanje gneč na postajah, kar bi lahko koristilo tudi javnemu prevozu.

(e) *Prevoz po vodnih poteh*

57. Vodni potniški promet se je znatno zmanjšal. Ukrepi za zagotavljanje javnega zdravja bodo potrebni za povrnitev zaupanja tako potnikov kot posadk. Ukrepi bi morali biti prilagojeni vrsti plovila ter vrsti in dolžini plovbe, ki se v vodnem sektorju lahko zelo razlikujejo. Morda bo treba povečati število plovil in plovb, zlasti če je prevoz s trajekti bistvenega pomena zaradi povezanosti z oddaljenimi območji in otoki.

⁽¹⁸⁾ Priporočilo Komisije (EU) 2020/518 z dne 8. aprila 2020 o skupnem naboru orodij za uporabo tehnologije in podatkov za boj proti krizi zaradi COVID-19 in izhod iz nje, zlasti v zvezi z mobilnimi aplikacijami in uporabo anonimiziranih podatkov o mobilnosti (UL L 114, 14.4.2020, str. 7).

58. Ukrepi za delavce v pomorskem prometu so podrobno opisani v Smernicah za varovanje zdravja oseb na ladjah ⁽¹⁹⁾. Delavci, vključno z delavci na ladjah in v pristaniščih, bi morali imeti med svojim delom vedno dostop do osebne zaščitne opreme ⁽²⁰⁾ in ustrezne zdravstvene oskrbe. Neposredne interakcije med osebami na krovu je treba čim bolj zmanjšati, da se prepreči tveganje prenosa.
59. Evropska agencija za pomorsko varnost (EMSA) je pripravljena omogočiti izmenjavo najboljših praks in informacij, ki so lahko koristne za pristojne organe in deležnike (npr. o sledenju plovil, poročanju o zdravju itd.). Poleg tega bo glede na mednarodno naravo pomorskega prometa sodelovanje z državami, ki niso članice EU, in mednarodnimi organizacijami, vključno z Mednarodno pomorsko organizacijo (IMO), pomembno za lažje sodelovanje na svetovni ravni ter enakovrednost in vzajemnost med ukrepi in praksami, povezanimi s COVID-19.
60. Na podlagi obstoječih izkušenj in ukrepov, ki jih države članice že uporabljajo, bi morali prevozniki in vsi drugi subjekti, vključeni v prevoz po vodnih poteh (pristanišča, trajektni terminali, ustrezni nacionalni organi), uporabljati naslednje ukrepe:
- (a) zagotavljanje spoštovanja zahtev glede omejevanja stikov na plovilih, vključno z zmanjšanjem števila dovoljenih potnikov;
  - (b) omejevanje dostopa do pomolov na izključno potnike z voznicami; dodeljevanje sedežev potnikom;
  - (c) pristanišča bi morala preučiti možnost namenskih stez za ločen vstop in izstop potnikov;
  - (d) ko pogoji to omogočajo, se čim več potnikov premakne v odprte prostore plovila;
  - (e) če se potnikom na kratkih potovanjih s trajekti (npr. manj kot ena ura) priporoča, da ostanejo v svojih vozilih, ali se to od njih zahteva, bi se tak ukrep moral uporabljati le na odprtih krovih, razen če so v skladu z veljavnimi pravili EU sprejeti dodatni varnostni ukrepi. Po potrebi je treba zmogljivost krovov prilagoditi, da se zagotovi varnost, poleg tega bi morale biti prisotni tudi osebje, ki je usposobljeno za gašenje požarov;
  - (f) čiščenje in razkuževanje plovil in kopenskih objektov bi se moralo izvajati ob upoštevanju „Predlaganih postopkov“ ⁽²¹⁾ iz skupnega ukrepa „EU Healthy Gateways“;
  - (g) ladje za križarjenje in, kjer je to ustrezno, trajekti bi morali pripraviti namenske protokole za čiščenje in higieno, ki bi čim bolj zmanjšali tveganje navzkrižne kontaminacije med potniškimi kabinami;
  - (h) med prevozniki ladij in objekti na kopnem bi bilo treba razviti protokole za osebe z domnevno ali potrjeno okužbo s COVID-19, vključno z ukrepi pred in med potovanjem ter po njem. V ta namen bi morali biti na voljo zdravstveni pregledi in prostori za karanteno, organizirana pa bi morala biti tudi ustrezna interakcija z osebo v karanteni;
  - (i) ladje za križarjenje bi morale imeti ustrezno zmogljivost testiranja na COVID-19 na krovu, ki se uporabi, kadar obstaja sum, da je potnik ali član posadke okužen.
61. Prejšnji izbruhi COVID-19 na plovilih za križarjenje so razkrili posebno ranljivost zaprtih okolij na dolгих plovbah. Preden ladje za križarjenje začnejo ponovno pluti, bi morali upravljalci ladij uvesti stroge postopke za zmanjšanje tveganja prenosa na krovu in zagotoviti ustrezno zdravstveno oskrbo v primeru okužb. Postopno ponovno opravljanje križarjenj bi bilo treba usklajevati na ravni EU in na mednarodni ravni, ob upoštevanju javnega zdravja v zadevnih državah. Pred začetkom potovanja bi morali upravljalci ladij za križarjenje zagotoviti,

⁽¹⁹⁾ Sporočilo Komisije „Smernice za varovanje zdravja, repatriacijo in ureditev potovanj za pomorščake, potnike in druge osebe na ladjah“ (UL C 119, 14.4.2020, str. 1).

⁽²⁰⁾ Skupni ukrep „EU Healthy Gateways“, pregled osebne zaščitne opreme, priporočene za osebe na točkah vstopa in posadke na krovu prevoznih sredstev v okviru COVID-19.

⁽²¹⁾ Predlagani postopki za čiščenje in razkuževanje ladij med pandemijo ali v primeru, da je bil na krovu ugotovljen primer COVID-19; https://www.healthygateways.eu/Portals/0/plcdocs/EU_HEALTHY_GATEWAYS_COVID-19_Cleaning_Disinfection_ships_09_4_2020_F.pdf?ver=2020-04-09-124859-237.

da bodo na njihovi poti pristanišča po potrebi lahko poskrbela, da bodo potniki in člani posadke deležni zdravstvene oskrbe ter da bo mogoče organizirati repatriacijo in menjave posadk. Za zagotovitev neprekinjenosti in varnosti pomorskega prevoza bo Komisija še naprej sprejemala ukrepe za lažje usklajevanje prizadevanj držav članic za omogočanje menjav posadk v njihovih pristaniščih.

(f) *Mobilnost v mestih*

62. V številnih mestih in regijah je javni prevoz (avtobusi, podzemne železnice, tramvaji, mestni in primestni vlaki itd.) deloval ves čas izbruha COVID-19. Za pripravljenost na ponovno večje število potnikov bi bilo treba uvesti primerne ukrepe, ki bodo zagotovili največjo varnost za potnike, na primer:
- (a) zahtevanje varne minimalne razdalje med potniki, na primer z uporabo nalepk ali talnih oznak, ki bi potnikom v vozilih pomagale vzdrževati varno razdaljo;
  - (b) stiki med vozniki in potniki bi morali biti minimalni (npr. z uporabo ovir, neuporabo prednjih vhodnih vrat ter spodbujanjem elektronskih vozovnic in načinov plačevanja);
  - (c) povečanje in prilagajanje pogostosti obratovanja ter prilagoditev linij, da se omogoči varna minimalna razdalja ob povečanju števila potnikov in boljša povezava z nekaterimi namembnimi kraji (npr. kjer je povpraševanje še posebej visoko);
  - (d) da bi se izognili temu, da bi se potniki morali dotikati kljuk na vratih ali gumbov, je treba na vsaki postaji vrata odpirati samodejno ali pa jih voznik odpre na daljavo;
  - (e) optimizacija pretoka potnikov na postajah in prometnih vozliščih, da bi se izognili gneči in konicam ter karseda omejili stike, in sicer z uporabo inovativnih tehnologij in mobilnih aplikacij (npr. napovedovanje gostote in množic, namestitve števcov na vratih, ki bodo prepoznali največje dovoljeno število potnikov, organizacija potovalnega časovnega reda na zahtevo, itd.) in omogočanjem prožnosti delovnega časa.
63. Nujno je treba jasno sporočiti vse sprejete ukrepe, omogočiti njihovo nemoteno izvajanje, pridobiti zaupanje državljanov in njihovo zaupanje v javni prevoz tudi ohranjati. Komunikacijske kampanje (npr. nalepke na tleh) so se prav tako izkazale za učinkovite. Številni ukrepi, ki bi lahko bili potrebni (npr. upravljanje množic, dostop do prometnih vozlišč in vozil, ohranjanje fizičnega distanciranja itd.), imajo učinke, ki presegajo področje javnega prevoza in bi jih bilo treba razviti v sodelovanju z zdravstvenimi organi in drugimi deležniki, in sicer z jasno opredelitvijo pravic in obveznosti vsakega udeleženca. Nastale dodatne stroške bi bilo mogoče vključiti v javna naročila storitev.
64. Rešitve skupne mobilnosti: podjetja s področja skupne mobilnosti bi morala sprejeti različne ukrepe za zaščito voznikov in potnikov pred okužbo. Vozila za najem bi bilo treba po vsaki uporabi temeljito razkužiti, vozila, ki se uporabljajo za souporabo avtomobila, pa bi bilo treba razkužiti vsaj enkrat na vsak dan uporabe. Pogostejše razkuževanje bi bilo treba uvesti tudi pri storitvah, ki se opravljajo na postajah (npr. postaje za izposajo koles). Podjetja za najem električnih skirojev in električnih koles bi morala skiroje in kolesa razkuževati najmanj ob vsaki menjavi baterije.
65. Aktivna mobilnost: številna evropska mesta sprejemajo ukrepe, s katerimi bo aktivna mobilnost (npr. pešačenje in kolesarjenje) med izbruhom COVID-19 varna in privlačnejša možnost za mobilnost. Na urbanih območjih bi se lahko v prid možnostim aktivne mobilnosti razmislilo o začasnih širitvah pločnikov in cestišč, s čimer bi zadostili potrebam prebivalstva po gibanju na varen in učinkovit način, hkrati pa bi se znižalo omejitve hitrosti vozil na večjih območjih z aktivno mobilnostjo.
66. Zmenjava dobrih praks, zamisli in inovacij za varno mobilnost v mestih in na predmestnih območjih v času izbruha COVID-19 se je začela prek posebnih platform in mrež ter je ključnega pomena za nadaljnji razvoj takšnega sodelovanja in izmenjave znanja. Komisija bo prav tako skupaj z državami članicami, lokalnimi organi in deležniki, dejavnimi na področju mobilnosti v mestih, analizirala vpliv tega izbruha, pridobila nova znanja in zbrala do sedaj pridobljene izkušnje ter opredelila možnosti za bolj trajnostno mobilnost v EU v prihodnosti, skladno z evropskim zelenim dogovorom.

IV. Zaključek

67. Komisija bo še naprej sodelovala z drugimi institucijami, agencijami in organi EU, državami članicami, deležniki v prometu in mednarodnimi partnerji, da bi uskladila ukrepe in omogočila izvajanje teh smernic na pregleden in objektiven način. Zlasti bo pozorna na to, da zaježitveni ukrepi in njihova postopna odprava ne bi ogrožali enotnega trga ali ustvarjali diskriminatornih učinkov, ki so v nasprotju s Pogodbama, med prevozniki EU in ponudniki storitev, ter da ne bi privedli do diskriminacije med državljani ali delavci v EU na podlagi državljanstva.
  68. Razmere se še naprej hitro spreminjajo in Komisija bo še naprej sodelovala s pristojnimi organi, organizacijami deležnikov, prevozniki in ponudniki storitev, da bi prilagodili in posodobili naše pristope in ukrepe, ob upoštevanju najnovejšega epidemiološkega razvoja, povratnih informacij o učinkovitosti obstoječih ukrepov ter potreb državljanov EU in našega gospodarstva. Dokler se izbruh COVID-19 nadaljuje, morajo javni organi, deležniki in državljani ostati pozorni ter ohranjati visoko stopnjo pripravljenosti na morebitno povečanje okužb. V zvezi s tem bo Komisija neprenehoma spremljala uporabo teh smernic in jih po potrebi posodabljala, da se zagotovi njihova učinkovitost v spreminjajočih se okoliščinah.
  69. Med osredotočanjem na ponovno vzpostavitev prometnih storitev in povezljivosti pa je treba misli usmeriti tudi v trajnostno in pametno okrevanje prometnega sektorja v EU, da bo lahko ponovno pridobil moč, ki jo je imel pred krizo, ostal konkurenčen na svetovni ravni ter da bo še naprej temeljni del gospodarstva EU in življenja državljanov. Pridobljene izkušnje iz krize zaradi COVID-19 bodo upoštevane v strategiji za trajnostno in pametno mobilnost, ki bo objavljena leta 2020.
-

SPOROČILO KOMISIJE**Na poti k postopnemu in usklajenemu pristopu k ponovni vzpostavitvi prostega gibanja in odpravi kontrol na notranjih mejah – COVID-19**

(2020/C 169/03)

I. UVOD

Pandemija COVID-19 je v vseh evropskih državah povzročila izredne zdravstvene razmere brez primere. Zaradi odsotnosti učinkovitega zdravljenja ali cepiva in eksponentne rasti okužb v Evropi od februarja 2020 so številne države članice EU in pridružene schengenske države ⁽¹⁾ (v nadaljnjem besedilu: države članice) v svojih skupnostih uvedle obsežne ukrepe, vključno z omejitvijo gibanja in omejevanjem socialnih stikov. V skoraj vseh državah članicah so ti ukrepi zajemali omejitev prostega gibanja s ciljem zavarovati javno zdravje, med drugim tudi začasno uvedbo kontrol na notranjih mejah ⁽²⁾. Poleg tega po priporočilih Komisije z dne 16. marca ⁽³⁾, 8. aprila ⁽⁴⁾ in 8. maja ⁽⁵⁾, podprtih s smernicami z dne 30. marca ⁽⁶⁾, na zunanjih mejah Unije velja omejitev nenujnih potovanj.

V preteklih tednih so Komisija in države članice poglobile usklajevanje, skupno ukrepanje in izmenjavo informacij. To je pripomoglo k ublažitvi vpliva teh omejitev, kar je omogočilo ponovno vzpostavitev nekaterih vidikov delovanja enotnega trga, vključno z dobavo bistvenega blaga in storitev po vsej Evropi in prostega gibanja za nujna čezmejna potovanja. Namen teh prvih ukrepov je bil doseči ravnovesje med ciljem zadržanja širjenja epidemije in zmanjšanjem tveganja prevelikega pritiska na zdravstvene sisteme na eni strani ter potrebo po omejitvi negativnih učinkov na prosto gibanje oseb, blaga in storitev na drugi strani.

Glede na to, da se zdravstvene razmere postopoma izboljšujejo, bi bilo treba to ravnovesje nagniti v smer vrnitve k neomejenemu prostemu gibanju oseb in ponovni vzpostavitvi celovitosti schengenskega območja, ki je eden od največjih dosežkov evropskega povezovanja. Odprava omejitev je ključnega pomena za oživitev gospodarstva. Omejevanje prostega gibanja in ponovna uvedba notranjih meja škodita enotnemu trgu in ovirata nemoteno delovanje dobavnih verig. Več kot to – škodita tudi evropskemu načinu življenja v Uniji, kjer lahko državljani svobodno potujejo prek meja, ne glede na to, ali so to delavci, študenti, družinski člani ali turisti. Prizadevati si moramo za ponovno vzpostavitev tega ključnega dosežka evropskega povezovanja.

Namen tega sporočila je pozvati države članice k sodelovanju v procesu ponovnega sproščanja neomejenega čezmejnega gibanja znotraj Unije. Ponovna vzpostavitev prostega gibanja oseb in odprava kontrol na notranjih mejah morata potekati postopno, pri čemer je treba največjo pozornost nameniti življenju in zdravju državljanov. Zato bo glavni pogoj za sprostitev potovanj epidemiološko stanje skupaj z ukrepi, kot so zahteve glede varovanja javnega zdravja za različne vrste prevoza in nastanitve, da se zmanjšajo zdravstvena tveganja. Ponovna sprostitev čezmejnega gibanja je eden od predpogojev za obnovo turizma in prevoza.

Komisija skupaj s tem sporočilom predlaga sveženj ukrepov za ponovni zagon turističnega ekosistema, saj gre za eno od gonil evropskega gospodarstva, družbe in kulture. To sporočilo določa, kako bi morale postopno odpravljanje domačih in čezmejnih omejitev v skladu z načelom nediskriminacije spremljati postopno ponovno vzpostavljanje prostega gibanja za Evropejce in Evropejke ter odprava kontrol na notranjih mejah.

⁽¹⁾ Pridružene schengenske države so Islandija, Lihtenštajn, Norveška in Švica.

⁽²⁾ Kot je navedeno v točki 18 Smernic Komisije C(2020) 1753 z dne 16. marca 2020, lahko države članice ponovno uvedejo začasne kontrole na notranjih mejah, če je to upravičeno zaradi zagotavljanja javnega reda ali notranje varnosti. V izjemno kritičnih razmerah lahko država članica oceni, da je ponovna uvedba mejnih kontrol potrebna zaradi tveganja, ki ga pomeni nalezljiva bolezen. Države članice morajo ponovno uvedbo mejnih kontrol priglasiti v skladu z zakonikom o schengenskih mejah.

⁽³⁾ COM(2020) 115 final.

⁽⁴⁾ COM(2020) 148 final.

⁽⁵⁾ COM(2020) 222.

⁽⁶⁾ Navodila o izvajanju začasne omejitve nenujnih potovanj v Evropsko unijo, o poenostavitvi tranzitne ureditve za repatriacijo državljanov EU in o učinkih na vizumsko politiko, C(2020) 2050, z dne 30. marca 2020.

II. SKUPNI EVROPSKI ČASOVNI NAČRT

Predsednica Evropske komisije in predsednik Evropskega sveta sta 15. aprila 2020 izdala Skupni evropski časovni načrt za odpravo ukrepov za zajezitev COVID-19 (v nadaljnjem besedilu: skupni načrt). Načrt vsebuje niz priporočil državam članicam za postopno odpravo sprejetih ukrepov in poziv k postopnemu pristopu k ponovni vzpostavitvi neomejenega prostega gibanja in odpravi začasnih kontrol na notranjih mejah, ki jih je uvedla večina držav članic. V drugi fazi je v načrtu predvidena tudi odprava omejitev za nenujna potovanja v EU prek zunanje meje, kar bo odvisno od stalnega ocenjevanja, ki ga bo opravljala Komisija.

V skupnem načrtu se Komisijo poziva, naj še naprej (1) analizira **sorazmernost ukrepov** držav članic za obvladovanje pandemije COVID-19 glede na razvoj dogodkov in (2) zahteva odpravo ukrepov, ki veljajo za nesorazmerne, zlasti kadar vplivajo na enotni trg. Poudarjen je tudi skupni evropski interes, da se ukrepi zaradi COVID-19 sproščajo **usklajeno**. Poleg nujnosti obvladovanja pandemije COVID-19 in njenih neposrednih posledic je treba ponovno vzpostaviti normalno delovanje evropskih družb in gospodarstev. Odpravo omejitev potovanj in kontrol na notranjih mejah bi bilo treba pregledati vzporedno s postopkom odprave omejitev znotraj ozemelj držav članic. Vse ukrepe je treba sprejeti ob polnem zavedanju tveganja, da se sproži drugi val prenosa v skupnosti, ki bi zahteval ponovno uvedbo strožjih zajezitvenih ukrepov. V skupnem načrtu je prav tako navedeno, da bo treba nameniti pozornost razmeram v državah sosedsstva EU. Komisija je v skladu s svojim sporočilom o podpori Zahodnemu Balkanu pri soočanju s COVID-19 in okrevanju po pandemiji ⁽⁷⁾ pripravljena, da regijo tesno poveže z izvajanjem svojega skupnega načrta.

Skupni načrt navaja tri vprašanja, ki jih je treba upoštevati pri oceni, ali je nastopil čas za postopno odpravo omejitev potovanj in kontrol na notranjih mejah. To so (1) epidemiološka merila; (2) zmogljivosti zdravstvenega sistema in (3) ustrezne zmogljivosti za spremljanje. V tem okviru je v načrtu pojasnjeno, da bi bilo treba trenutne kontrole na notranjih mejah in omejitve potovanj odpraviti, ko bo epidemiološko stanje v zadostni meri poenoteno in se bodo pravila o omejevanju socialnih stikov uporabljala v širokem obsegu in odgovorno ⁽⁸⁾. V skupnem načrtu je ponovno poudarjeno, da bi morali pri postopni odpravi omejitev prostega gibanja in ponovnem odprtju meja imeti prednost čezmejni in sezonski delavci, pri čemer bi se bilo treba izogniti vsakršni diskriminaciji mobilnih delavcev iz EU ⁽⁹⁾.

III. ODPRAVA UKREPOV ZA ZAJEZITEV COVID-19 NA NOTRANJIH MEJAH: MERILA IN FAZE

Proces na poti k odpravi omejitev potovanj in kontrol na notranjih mejah bo zahteval tehtanje in uravnoteženje različnih meril ob upoštevanju posebnega epidemiološkega stanja v vsaki državi članici, ki se lahko razlikuje po posameznih območjih in regijah. Ta objektivna podlaga je bistvena za zagotovitev odpravljanja omejitev na nediskriminatoren način. Faze, predlagane v tem sporočilu, bi bilo treba izvajati usklajeno. Proces bi moral biti tudi prilagodljiv in vključevati možnost ponovne uvedbe nekaterih ukrepov, če bi bilo to potrebno zaradi epidemiološkega stanja, ali celo omogočiti hitrejšo odpravljanje ukrepov, če to dopuščajo razmere. Na njegov časovni potek bodo vplivali tudi državljani in državljanke sami, in sicer z upoštevanjem ukrepov za omejevanje socialnih stikov. Vse faze bi morale temeljiti na oceni spreminjajočih se razmer in stalnem spremljanju meril. V ta namen bo mehanizem usklajevanja, določen v oddelku IV, bistvenega pomena za zagotavljanje medsebojnega zaupanja in operativne skladnosti.

III.1 Merila

Odprava omejitev potovanj in kontrol na notranjih mejah mora temeljiti na skrbnem razmisleku o epidemiološkem stanju v Evropi in posameznih državah članicah. Pri ukrepih, ki jih je treba sprejeti na nacionalni ravni za postopno odpravo omejitev potovanj, bi bilo treba upoštevati (a) oceno približevanja epidemiološkega stanja v državah članicah v kombinaciji

⁽⁷⁾ COM(2020) 315 final.

⁽⁸⁾ Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC) bo v sodelovanju z državami članicami redno posodabljal zemljevid z epidemiološkimi podatki na regionalni ravni.

⁽⁹⁾ Smernice za uresničevanje prostega gibanja delavcev, ki jih je Komisija sprejela 30. marca 2020: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330(03)).

s (b) potrebo po uporabi zaježitvenih ukrepov, vključno z omejevanjem socialnih stikov ob sočasni graditvi in ohranjanju zaupanja v družbah, in (c) sorazmernost, tj. primerjavo koristi ohranitve splošnih omejitev z gospodarskimi in socialnimi vidiki, vključno z vplivom na čezmejno mobilnost delovne sile EU in trgovino ⁽¹⁰⁾. Ta merila bodo omogočila postopen, prilagodljiv in usklajen pristop k odpravi mejnih kontrol in omejitev potovanj.

Komisija na podlagi posvetovanj „informativne skupine za koronavirus/COVID-19 – notranje zadeve“ in ob upoštevanju znanstvenega mnenja Evropskega centra za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC) priporoča državam članicam, naj upoštevajo naslednje elemente in politične premisleke glede odprave omejitev prostega gibanja in kontrol na notranjih mejah.

(a) *Epidemiološko stanje*

V EU bi bilo treba omejitve potovanj najprej odpraviti na območjih, na katerih je epidemiološko stanje na podlagi smernic, ki jih je izdal ECDC, primerljivo, in kjer so na voljo zadostne zmogljivosti v smislu zmogljivosti bolnišnic, testiranja, nadzora in sledenja stikov. To je potrebno, da se preprečijo diskriminatorni ukrepi in zagotovi usklajeno ukrepanje po vsej EU. Poleg tega ECDC v sodelovanju z državami članicami pripravlja in bo stalno posodabljal zemljevid ⁽¹¹⁾ ravni prenosa COVID-19, tudi na podnacionalni ravni (raven NUTS3). Namen zemljevida je ponuditi informacije na ravni EU, ki jih bodo uporabljali organi, prevozniki in ponudniki storitev. Bistvenega pomena je, da države članice centru ECDC posredujejo potrebne informacije o nadzoru, da se bo zemljevid lahko stalno posodabljal in ga bodo kot zanesljiv referenčni vir uporabljali tudi državljani in državljanke. Države članice bi morale potrebne podatke sporočiti centru ECDC ali prek Odbora za zdravstveno varnost, da bi s tem zagotovile čim bolj natančno, primerljivo in učinkovito regionalno spremljanje ravni prenosa, vključno s stopnjami prenosa in okužbe, stopnjami sprejemov v enote za intenzivno nego in stopnjami testiranja.

Stanje v posameznih državah članicah oziroma v regijah ali območjih na podnacionalni ravni mora biti ves čas del intenzivnih in redno posodobljenih komunikacijskih kampanj. To je potrebno za zagotovitev, da lahko ljudje, ki prečkajo meje, načrtujejo in delujejo na podlagi preglednih informacij in ob polnem poznavanju položaja, kar jim omogoča, da prevzamejo individualno odgovornost pri spoštovanju zdravstvenih priporočil med potovanjem. Komisija bo ta prizadevanja na področju komuniciranja podprla tako, da bo na svojem spletišču med drugim še naprej javno objavljala seznam kontrol na notranjih mejah v danem trenutku ⁽¹²⁾.

(b) *Zaježitveni ukrepi, vključno z omejevanjem socialnih stikov*

Predpogoj za odpravo omejitev pri potovanju, tudi prek meja, je zmožnost zagotoviti, da se lahko zaježitveni ukrepi, kot je omejevanje socialnih stikov, upoštevajo na celotnem potovanju, od odhodnega do namembnega kraja, vključno s prečkanjem meje. Če je omejevanje socialnih stikov težje zagotoviti, bi bilo treba uvesti dodatne zaščitne ukrepe, ki bi ustvarili enakovredno raven zaščite, in sicer v skladu s priporočili, ki so bila izdana za sektor prevoza in gostinstva ⁽¹³⁾. V tem okviru so aplikacije za sledenje stikov koristne in v skladu z nedavnimi smernicami Evropskega centra za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC) ⁽¹⁴⁾ ter Usmeritvami v zvezi z varstvom podatkov za aplikacije, ki podpirajo boj proti pandemiji COVID-19 ⁽¹⁵⁾. Komisija in države članice so objavile protokol o načelih interoperabilnosti, da bi zagotovile, da lahko odobrene aplikacije za sledenje stikov na prostovoljni osnovi delujejo čezmejno in da so zanesljive ne glede na to, kje v Evropi se nahajajo njihovi uporabniki ⁽¹⁶⁾.

Medtem ko naj bi se zaježitveni ukrepi v okviru splošne izhodne strategije sprostili, bo ostala potreba po nekaterih ukrepih, vključno z individualnimi ukrepi za omejevanje socialnih stikov in ukrepi za omejevanje stikov v organizacijah.

Vse države članice bi morale ohraniti individualno usmerjene ukrepe za zmanjšanje tveganja prenosa virusa ⁽¹⁷⁾. Bistvenega pomena so testiranje in povečanje zmogljivosti za testiranje, sledenje stikov ter uporaba osamitve in karantene v primerih, ko se odkrijejo primeri domnevne okužbe s COVID-19. Države članice lahko razmislijo tudi o uporabi sistematičnega, naključnega ali na podlagi tveganja temelječega preskušanja kot načina spremljanja tveganja ponovnega širjenja virusa, kar zadeva potnike, ko se ti vrnejo domov.

⁽¹⁰⁾ Na primer obmejni in sezonski delavci.

⁽¹¹⁾ <https://qap.ecdc.europa.eu/public/extensions/COVID-19/COVID-19.html>

⁽¹²⁾ Glej https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen/reintroduction-border-control_en.

⁽¹³⁾ C(2020) 3139 in C(2020) 3251.

⁽¹⁴⁾ <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>

⁽¹⁵⁾ C(2020) 2523 final, z dne 16. aprila 2020.

⁽¹⁶⁾ Protokol o načelih interoperabilnosti za prostovoljne aplikacije za sledenje stikom z dne 13. maja 2020.

⁽¹⁷⁾ Ti bi morali vključevati: stalno obveščanje javnosti, nasveti za ljudi s simptomi v zvezi z osamitvijo in stikom z zdravstvenimi službami; higiena rok; higiena kašljanja/kihanja; fizična razdalja med ljudmi; nošenje mask, ki se lahko šteje kot sredstvo za nadzor pri viru (tj. preprečevanje širjenja kapljic od okuženih ljudi s simptomi ali brez njih).

ECDC bo ob podpori Komisije in držav članic še naprej zbiral ustrezne informacije od držav članic, da bi pridobil pregled zajezitvenih ukrepov v državah članicah, vključno z ukrepi za omejevanje socialnih stikov.

Državljeni morajo biti opolnomočeni, da z odgovornim ravnanjem zaščitijo sebe in druge. To terja usklajen pristop držav članic, ki so začele odpravljati omejitve potovanj, k ukrepom omejevanja socialnih stikov. V kar največji meri se je treba izogniti nevarnosti, da nasprotujoče si informacije povzročijo zmedo in nespoštovanje omejevanja socialnih stikov. V ta namen bi lahko države članice na primer postavile enotno in dostopno spletišče, na katerem bi potniki lahko vnaprej pridobili informacije, in zagotovile, da bodo državljani ob vstopu na njihovo ozemlje samodejno prejeli sporočilo SMS, ki bo vsebovalo informacije o nacionalni ali regionalni informacijski točki v zvezi s posebnimi ukrepi in omejitvami, ki se uporabljajo v času pandemije COVID-19, ter informacije o tem, na koga se obrniti, če se pri njih pojavijo simptomi COVID-19.

(c) *Ekonomski in socialni vidiki*

Enotni trg je skupni prostor. Dobavne verige in ponudniki storitev ne delujejo vzdolž nevidnih meja, zlasti ne v obmejnih regijah. Ukrepi, uvedeni za varovanje javnega zdravja, so nedvomno potrebni, vendar jih spremljajo visoki ekonomski in socialni stroški, zato bi morali vključevati tehten premislek o vplivu na enotni trg. Zlasti glede na skupna evropska prizadevanja za oživitev gospodarstva brez primere morajo biti omejitve učinkovite in sorazmerne ter ne smejo presegati tistega, kar je potrebno za zajezitev pandemije in varovanje javnega zdravja.

Omejitve, ki so bile uvedene za varovanje javnega zdravja zaradi obvladovanja krize COVID-19, so na splošno privedle do hudih gospodarskih in socialnih posledic, vključno z upadom povpraševanja po izdelkih in storitvah, kar je povzročilo skoraj popolno mirovanje nekaterih sektorjev, na primer turizma, ter motenj v dobavnih verigah in prostem gibanju delavcev in storitev prek meja.

Vzporedno s tem, ko države članice uspešno omejujejo kroženje virusa, bi bilo treba splošne omejitve prostega gibanja v druge regije ali območja v državah članicah s podobnim splošnim profilom tveganja in iz njih nadomestiti z bolj ciljno usmerjenimi ukrepi, ki dopolnjujejo ukrepe omejevanja socialnih stikov in učinkovito sledenje in testiranje vseh domnevno obolelih. Še naprej bi bilo treba prednost nameniti sproščanju preostalih omejitev čezmejnega gibanja na ključnih področjih zdravstvenih, socialnih in gospodarskih dejavnosti, vse dokler se v celoti ponovno ne vzpostavi prost promet.

To je pomembno ne le za ponovno oživitev gospodarstva, temveč tudi s socialnega in družinskega vidika. Številne družine so se dolgo obdobje držale ločeno, da bi tako pomagale zajeziti širjenje virusa. Državljeni in državljanke so se pogosto odpovedali vračanju domov k svojim družinam, da bi tako prispevali k reševanju krize. Tako so med drugim ravnali v bolnišnicah, domovih starejših občanov, v kmetijskem sektorju in v storitvenem sektorju. Takoj ko epidemiološko stanje to dopušča, je treba ljudem omogočiti varno potovanje, da se lahko ponovno vrnejo v svoje družine.

S predstavniki držav članic so bile o teh vprašanjih opravljene razprave in v naslednjem diagramu so povzeta merila in načela za usklajen pristop.

Merila in načela usklajenega pristopa k odpravi omejitev prostega gibanja in kontrol na notranjih mejah

Ekonomski in socialni vidiki:

zagotovitev poenostavljenega tranzita
zdravstveni delavci, čezmejni in obmejni delavci, sezonski delavci v kmetijstvu, delavci v prevozništvu
pomembni družinski razlogi, repatriacija
dajanje prednosti prevozu blaga in zagotavljanju storitev
gradbene in proizvodne dejavnosti
drugi ekonomski razlogi
rekreacija in turizem (počitniške hiše, hoteli, parki)

postopen pristop
izmenjava informacij
jasno obveščanje vseh deležnikov in državljanov
sorazmerni in nediskriminatorni ukrepi
stalno spremljanje ukrepov
gradnja medsebojnega zaupanja

Epidemiološko stanje:

- ▶ trajno zmanjšanje števila novih okužb / reprodukcijskega števila, števila (neto) hospitalizacij in bolnikov na intenzivni negi,
- ▶ zmogljivost in pripravljenost nacionalnih zdravstvenih sistemov,
- ▶ testiranje, sledenje stikov, osamitev in karantena.

Zaježitveni ukrepi in omejevanje socialnih stikov:

- zdravstveni pregledi po potrebi,
- osebna zaščitna oprema,
- tehnološke rešitve, npr. uporaba interoperabilnih prostovoljnih aplikacij za čezmejno sledenje,
- ločevanje potnikov ali drugi dodatni zaščitni ukrepi / enakovredni ukrepi,
- usklajevanje med odhodnimi in namembnimi državami pri potovanjih z letali, trajekti itd.,
- natančno spremljanje.

III.2 Postopni pristop

ECDC v svoji oceni tveganja ugotavlja, da lahko prehitro ali neusklajeno odpravljanje ukrepov brez vzpostavljenih ustreznih zmogljivosti spremljanja in zdravstvenega sistema povzroči nenaden ponoven pojav stalnega prenosa virusa v skupnosti ⁽¹⁸⁾. Zato bi bilo treba predvideti postopni pristop za odpravo omejitev potovanj in kontrol na mejah, na podoben način kot za domače omejitve, za katere velja postopno odpravljanje. Postopek se lahko strukturira v tri faze ob upoštevanju meril iz oddelka III.1. Prehod iz faze 0, ki je trenutno stanje, v naslednjo fazo bi moral biti prožen, pri čemer bi morali po potrebi narediti korak nazaj, če bi se epidemiološko stanje poslabšalo. V zvezi s tem bi bilo treba pripraviti ustrezne načrte pripravljenosti, ki bi omogočili hitro ponovno uvedbo ukrepov ali njihovo odpravo prej, kot je bilo pričakovano, glede na spreminjajoče se epidemiološko stanje.

Pri postopnem odpravljanju omejitev potovanj bi lahko predvideli upoštevanje praktičnega napredka pri zagotavljanju omejevanja socialnih stikov ali enakovrednih zaježitvenih ukrepov na področjih, ki so najbolj relevantna za potovanja, zlasti različnih načinov prevoza in vrst nastanitve. Smernice za postopno ponovno vzpostavitev prevoznih storitev in povezljivosti ter smernice za zdravstvene protokole v gostinskih obratih, ki jih je Komisija sprejela skupaj s tem sporočilom ⁽¹⁹⁾, vsebujejo konkretne elemente, na podlagi katerih lahko pristojni organi ali panožni organi podrobneje opredelijo, gospodarski subjekti pa vzpostavijo ukrepe, ki omogočajo enakovredne ravni varstva, zlasti v prometnem sektorju in turizmu. Pri odločanju glede procesa na poti k odpravi omejitev potovanj in kontrol na notranjih mejah bi bilo treba upoštevati praktično izvajanje teh smernic in načel.

Kar specifično zadeva **turizem in prevoz**, bi bilo treba pri postopni odpravi omejitev potovanj in kontrol upoštevati tudi gospodarske in socialne posledice pandemije ter z njo povezanih preventivnih ukrepov. Nove smernice ⁽²⁰⁾, protokoli in standardi v zvezi s COVID-19 lahko zagotovijo vzpostavitev izvedljivih, cenovno dostopnih in sorazmernih ukrepov za zmanjšanje tveganj zaradi potovanj, tj. za različne načine prevoza potnikov, najem vozil, rekreacijsko čolnarjenje, različne vrste nastanitve, gostinstvo, znamenitosti, razstave itd. Ko se bodo taki protokoli dejansko uporabljali, bi lahko odpravili omejitve potovanj za navedene načine prevoza in nekatere vrste turističnih dejavnosti, da se lahko načrtujejo počitniška potovanja, kot je navedeno v skupnem načrtu.

— **Faza 0: Trenutno stanje**

Zaradi pandemije COVID-19 so številne države članice v svojih skupnostih uvedle obsežne ukrepe, vključno z omejitvijo gibanja in omejevanjem socialnih stikov, kar je imelo hude posledice za gibanje znotraj države in prek meja. Skoraj vse države članice so začasno uvedle kontrole na notranjih mejah, da bi zavarovale javno zdravje. Poleg tega na zunanjih mejah Unije velja omejitev nenujnih potovanj od 30. marca, ko je Komisija objavila smernice.

Komisija je za reševanje resnih težav, ki so nastale zaradi ponovne uvedbe kontrol na notranjih mejah in omejitev potovanj, ter za omejitev vpliva na delovanje notranjega trga mobilizirala vse potrebne vire in zagotovila usklajevanje na ravni EU. Poleg tega je predstavila tudi praktične smernice za zagotavljanje neprekinjenega pretoka življenjsko pomembnega blaga po vsej EU prek zelenih voznih pasov, za olajšanje zračnih tovornih operacij in za zagotovitev uresničevanja prostega gibanja delavcev ⁽²¹⁾.

Marsikje v EU opravljajo kritične poklice osebe, ki živijo v eni državi članici, delajo pa v drugi. Omejitve v zvezi s prehajanjem meja, ki so jih uvedle države članice, zato povzročajo dodatne težave in lahko ovirajo prizadevanja za reševanje krize zaradi COVID-19. Od sprejetja smernic za uresničevanje prostega gibanja delavcev so se razmere na terenu sicer izboljšale, vendar še vedno obstajajo velike težave pri prehajanju nekaterih notranjih meja. Države članice bi zato morale omogočiti delavcem, zlasti tistim v prevozništvu, obmejnim delavcem in sezonskim delavcem, ter ponudnikom storitev, da prečkajo meje in imajo neoviran dostop do svojega delovnega mesta ⁽²²⁾. To bi moralo veljati tudi, kadar so taki delavci in ponudniki storitev le v tranzitu čez državo članico. Države članice bi morale delodajalce opozoriti tudi na nujnost ustreznega varovanja zdravja in varnosti.

⁽¹⁸⁾ Ocena tveganja ECDC

⁽¹⁹⁾ C(2020) 3139 in C(2020) 3251.

⁽²⁰⁾ C(2020) 3139.

⁽²¹⁾ Za pregled vseh smernic glej https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/travel-and-transportation-during-coronavirus-pandemic_sl.

⁽²²⁾ Za neizčrpen seznam kritičnih poklicev glej uvodno izjavo 2 smernic za uresničevanje prostega gibanja delavcev, ki jih je Komisija sprejela 30. marca 2020: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330(03)).

Komisija tesno sodeluje z Evropskim parlamentom in Svetom, da bi čim prej končali tekoči pregled pravil koordinacije sistemov socialne varnosti (uredbi (ES) št. 883/2004 in (ES) št. 987/2009), ki ga je treba hitro zaključiti, da bi zagotovili, da se lahko mobilni delavci, ki jih je prizadela kriza in zlasti zaprtje meja, zanesejo na dobro delujočo koordinacijo sistemov socialne varnosti s posodobljenimi pravili, ki bodo zagotavljala njihove pravice.

Smernice Komisije pomembno zmanjšujejo vpliv omejitev na enotni trg in prosto gibanje ter bi se morale uporabljati, dokler se ne odpravijo kontrole na notranjih mejah in splošnejše omejitve potovanj.

— **Faza 1: Na poti k ponovni vzpostavitvi prostega gibanja z delno odpravo omejitev in kontrol na notranjih mejah**

Omejitve potovanj in kontrol na mejah bi bilo treba postopno odpraviti **po vsej EU**, če se bo epidemiološko stanje v celotni Evropi še naprej tako pozitivno razvijalo, zlasti če se doseže dovolj nizka stopnja prenosa. Če to ni takoj mogoče, bi bilo treba omejitve potovanj in kontrole na mejah odpraviti za **regije, območja in države članice**, kjer se epidemiološko stanje razvija pozitivno in dovolj podobno. Če je epidemiološko stanje manj podobno, se lahko uporabijo dodatni zaščitni ukrepi in spremljanje.

Prvi korak v tej smeri je mogoče storiti, ko domače epidemiološko stanje omogoča odpravo domačih omejitev prostega gibanja. Za čezmejni promet bo prav tako treba spoštovati smernice, ki določajo varnostne zahteve za različne načine prevoza, kot je določeno v smernicah za postopno ponovno vzpostavitev prevoznih storitev in povezljivosti, kadar je epidemiološko stanje manj podobno, pa se lahko zagotovi spremljanje. Kadar se država članica odloči dovoliti potovanja na svoje ozemlje ali v določene regije in na območja na svojem ozemlju, bi morala to storiti na nediskriminatoren način, da omogoči potovanja iz vseh regij ali držav članic EU s podobnim epidemiološkim stanjem.

Če še ni odločeno, da se nadzor na notranjih mejah odpravi v celoti, je mogoče sprejeti tudi ukrepe za začetek postopka odprave omejitev, kot je nadomestitev sistematičnih kontrol na mejah s kontrolami na podlagi ocene tveganja ali z lokalnimi policijskimi ukrepi.

Za odpravo omejitev prostega gibanja in kontrol na mejah bo med drugim potrebno tesno usklajevanje med državami članicami. Pred vsako novo ureditvijo je treba obvestiti vse države članice in vedno mora biti jasno, da se vse selektivne odločitve o omejitvi potovanj v določene regije znotraj države članice ali iz njih sprejmejo iz popolnoma objektivnih razlogov, tj. vse predvidene omejitve, ki se ohranijo, bi morale temeljiti zgolj na premislekih glede javnega zdravja ter biti sorazmerne in nediskriminatorne. Zlasti kadar se država članica odloči odpraviti svoje omejitve gibanja v drugo državo članico in iz nje ali v zvezi z regijami ali območji katere koli take države članice, mora to brez diskriminacije veljati za vse državljane EU in za vse rezidente navedene države članice, ne glede na njihovo državljanstvo, veljati pa mora tudi za vse dele Unije, ki imajo podobno epidemiološko stanje. Odprava kontrol ne bi smela biti omejena na geografsko bližino sosednjih držav članic, temveč bi morala temeljiti na primerljivem epidemiološkem stanju in izvajanju smernic v zvezi z zdravjem v regijah, ne glede na njihovo bližino. Nemoten tranzit bi bilo treba olajšati za osebe, ki potujejo iz poklicnih ali osebnih razlogov.

Nemoteno in varno potovanje mora biti mogoče iz poklicnih razlogov, vendar je pomembno tudi iz **osebnih razlogov, kot so obiski družine**. Zaradi krize so morali biti družinski člani v različnih državah članicah dolgo časa ločeni, pri čemer so mnogi med njimi pomembno prispevali k boju proti virusu. Pomembno je, da njihov prispevek počastimo tako, da omogočimo varno ponovno združitve družin iz držav članic, ki imajo podobno epidemiološko stanje.

— **Faza 2: Splošna odprava omejitev in kontrol na notranjih mejah**

Ko bo epidemiološko stanje širom EU dovolj pozitivno in poenoteno, bo ta druga faza zajemala odpravo vseh omejitev in kontrol na notranjih mejah, povezanih s COVID-19, pri čemer se bodo ohranili potrebni zdravstveni ukrepi (osebna higiena, omejevanje socialnih stikov itd.) na (delih) ozemljih držav članic, ohranile pa se bodo tudi obsežne informacijske kampanje. Še vedno velja, da je za prosto gibanje oseb, blaga in storitev treba v celoti spoštovati smernice, ki določajo varnostne zahteve za različne načine prevoza in vrste nastanitve.

IV. MEHANIZEM USKLAJEVANJA

Komisija ima lahko vlogo podpiranja in usklajevanja pri pripravi odločitev za odpravo omejitev prostega gibanja in kontrol na notranjih mejah, vendar so države članice tiste, ki ocenijo stanje v svoji državi na podlagi zgoraj navedenih meril in sprejmejo odločitev o odpravi omejitev. Podobno kot pri odločitvah o ponovni uvedbi začasnih kontrol na notranjih mejah bi bilo treba odločitve o odpravi kontrol sprejeti v posvetovanju z drugimi državami članicami, zlasti tistimi, ki jih te odločitve neposredno zadevajo.

Komisija in države članice so si od začetka izbruha redno izmenjevale informacije in dobre prakse prek različnih forumov, vključno na tehnični ravni prek „informativne skupine za koronavirus/COVID-19 – notranje zadeve“ ter na politični ravni prek rednih videokonferenc, ki jih je sklicevala Komisija. Ohranjanje tesnega usklajevanja med državami članicami, ki temelji na medsebojnem zaupanju in doseganju skupnih ciljev, je izjemnega pomena in bi moralo biti še naprej del postopnega pristopa. Komisija bo zato še naprej zagotavljala te forume za take izmenjave, da bi olajšala in pripravila odločanje glede usklajene in postopne odprave omejitev prostega gibanja in kontrol na notranjih mejah.

V okviru posamezne izhodne strategije bi bilo treba okrepiti izmenjavo informacij, ukrepanje na podlagi dela „informativne skupine za koronavirus/COVID-19“ ter usklajevanje, da bi zagotovili ciljno usmerjen in dosleden pristop k odpravi omejitev prostega gibanja in kontrol na notranjih mejah v skladu s pravili in načeli EU, hkrati pa zagotovili potrebno prožnost za zadevne države.

Da bi se izognili vzpostavljanju novega mehanizma usklajevanja ali platforme, Komisija predlaga, da se priprava konkretnih priporočil izvede znotraj obstoječih in dobro delujočih okvirov. To bi se lahko na primer izvedlo v okviru enotne ureditve EU za politično odzivanje na krize (IPCR), ki je zdaj v polnem teku. Svet bi lahko okrepil neformalno usklajevanje med državami članicami in Komisijo, vključno s pripravo ciljno usmerjenih priporočil. Komisija bo imela seveda še naprej institucionalno vlogo, vključno z omogočanjem izmenjave informacij in dobrih praks na tehnični ravni.

V. SKLEP

To sporočilo zarisuje nadaljnje korake v podporo državam članicam pri njihovih prizadevanjih za odpravo omejitev prostega gibanja in kontrol na notranjih mejah. Glede na nenehno spreminjajoče se in dinamično stanje pandemične krize COVID-19 se bo izmenjava informacij med Komisijo in državami članicami nadaljevala na tehnični ravni, po potrebi pa dodatno tudi na politični ravni. Kot je poudarjeno v skupnem načrtu, bo uporabljen skrbno umerjen, usklajen in postopen pristop. Komisija bo še naprej analizirala sorazmernost ukrepov držav članic za obvladovanje pandemije COVID-19 glede notranjih in zunanjih meja ter omejitev potovanj in bo posredovala z zahtevo po odpravi ukrepov, ki veljajo za nesorazmerne.

Čeprav je jasno, da je odločitev o ponovni vzpostavitvi prostega gibanja z odpravo kontrol na mejah in omejitev potovanj zelo občutljiva, je bistveni del postopne odprave omejitev, s katerimi se danes srečujejo državljani in podjetja. Zavlačevanje tega procesa prek tistega, kar je potrebno zaradi javnega zdravja, bi pomenilo veliko breme ne le za delovanje enotnega trga, ampak tudi za življenja milijonov državljanov in državljanek EU, ki so jim bile odvzete prednosti prostega gibanja, ki je ključni dosežek Evropske unije. Ponovna vzpostavitev nemotenega delovanja enotnega trga je nujno potrebna za okrevanje gospodarstva EU, zlasti za pomemben turistični ekosistem in promet.

Komisija je pripravljena sodelovati z državami članicami v okviru „skupine za koronavirus/COVID-19 – notranje zadeve“ ter v okviru enotne ureditve EU za politično odzivanje na krize, da bi utrla pot napredku k fazama 1 in 2, takoj ko bodo to dopuščale razmere, s splošnim ciljem ponovne vzpostavitve celovitosti schengenskega območja ter ponovnega neomejenega, prostega gibanja oseb, delavcev, blaga in storitev v EU brez meja.

ISSN 1977-1045 (elektronska različica)

ISSN 1725-5244 (tiskana različica)

Urad za publikacije Evropske unije
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

SL